

Vysoká škola ekonomická v Praze

Bakalářská práce

2018

Mai Huong Phamová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Studijní obor: Národní hospodářství



Název bakalářské práce:

**Komparace důchodového systému
České republiky a Čínské lidové
republiky v letech 2010-2017**

Autor bakalářské práce: Mai Huong Phamová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Adéla Zubíková

Č e s t n é p r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Komparace důchodového systému České republiky a Čínské lidové republiky v letech 2010-2017*“ vypracovala samostatně s využitím literatury a informací, na které v závěru práce odkazuji.

V Praze dne 11.5.2018

Mai Huong Phamová

P o d ě k o v á n í

Veškerá slova díky patří jednoznačně vedoucí bakalářské práce
Ing. Adéle Zubíkové za podnětné rady, informace a komentáře.



ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Mai Huong Phamová**
Studijní program: **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor: **Národní hospodářství**
Název tématu: **Komparace důchodového systému České republiky a Čínské lidové republiky v letech 2010-2017**

Zásady pro vypracování:

1. Cíl práce:
Cílem bakalářské práce bude za pomoci komparativní analýzy porovnat současný důchodový systém České republiky a Čínské lidové republiky v letech 2010-2017. Práce představí oba vybrané důchodové systémy, budou identifikovány jejich odlišnosti a zodpovězena výzkumná otázka, zda jsou oba penzijní systémy vzhledem k demografickému vývoji země dlouhodobě udržitelné či nikoliv.
2. Aktuálnost a významnost tématu:
S ohledem na demografický vývoj je téma důchodových systémů v posledních letech velmi diskutované. Důchodové systémy Čínské lidové republiky a České republiky, ale i jinde po světě, čelí v poslední době problémům se stárnutím populace, což má za příčinu nadměrné finanční zatěžování průběžně financovaných důchodových účtů. Komparace Čínské lidové republiky s Českou republikou může být inspirativní zejména vzhledem k odlišnému státnímu uspořádání a rozdílné kultuře.
3. Teoretická část:
V teoretické části budou představeny základní pojmy důchodového systému, následovat bude teoretický výklad přibližující jednotlivé důchodové systémy daných zemí a způsoby jejich financování. Základní metodou práce bude rešerše odborné literatury a internetových zdrojů příslušných ministerstev.
4. Praktická část:
Praktická část bude komparovat důchodové systémy obou vybraných zemí např. z pohledu jejich financování, věku odchodu do důchodu a způsobu výpočtu jejich výše. Dále budou představeny zásadní reformy obou systémů a jejich vliv na státní rozpočty. Praktická část vyústí ve vyhodnocení funkčnosti a dlouhodobé udržitelnosti penzijních systémů v daných zemích a v navržení možných opatření vedoucích k vyšší udržitelnosti obou penzijních systémů.
5. Klíčová slova:
Sociální politika, důchodový systém, Česká republika, Čínská lidová republika, demografický vývoj

Rozsah práce: min. 45 str

Seznam odborné literatury:

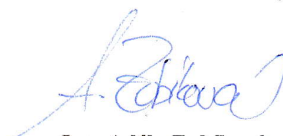
1. BEZDĚK, V. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky : (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, 2000. ISBN 80-238-6489-0.
2. RYTÍŘOVÁ, L. *Důchodový systém v České republice*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-821-5.
3. FARID, Mohamed a Brian P. COZZARIN. China's Pension Reform: Challenges and Opportunities. *Pensions: An International Journal*. 2009, roč. 14, č. 3, s. 181-190. ISSN 14785315.
4. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Důchodové pojištění. [online]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>
5. Národní statistický úřad ČLR: „China Statistical Yearbook “. Peking

Datum zadání bakalářské práce: únor 2018

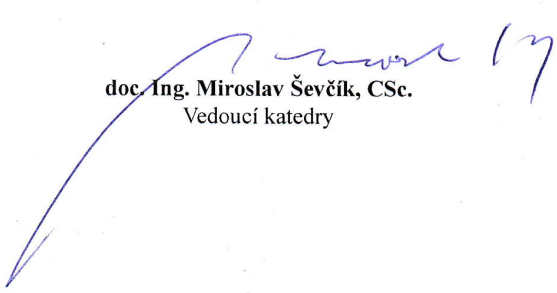
Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2018



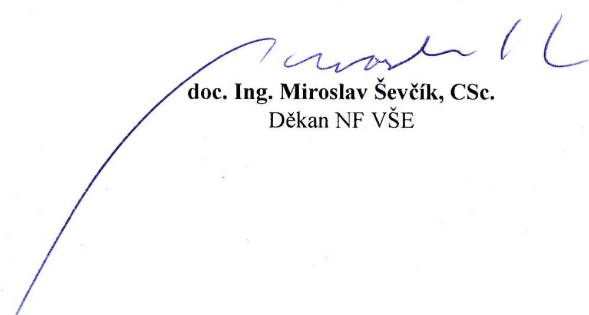
Mai Huong Phamová
Řešitelka



Ing. Adéla Zubíková
Vedoucí práce



doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Vedoucí katedry



doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Děkan NF VŠE

Název bakalářské práce:

Komparace důchodového systému České republiky a Čínské lidové republiky v letech 2010-2017

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá analýzou důchodových systémů v České republice a Čínské lidové republice. Cílem této bakalářské práce je porovnat důchodové systémy v České republice a Čínské lidové republice a zjistit jejich udržitelnost vlivem demografických a ekonomických vývojů v letech 2010-2017. Hlavní hypotézou práce je dlouhodobá finanční neudržitelnost současných důchodových systémů vzhledem k budoucímu demografickému vývoji. V teoretické části je, s použitím odborné literatury, vymezen princip fungování důchodových systémů v koncepci sociální politiky. Následně jsou zmíněny důležité důchodové reformy ČR a ČLR, které formovaly podobu současných důchodových systémů obou zemí. Praktická část se zabývá komparativní analýzou důchodových systémů ČR a ČLR především na základě demografického a ekonomického vývoje. V závěru jsou porovnány výsledky komparativní analýzy a na jejich základě jsou doporučená stanoviska pro udržitelnost důchodových systémů.

Klíčová slova:

Důchodový systém, důchodové pojištění, demografický vývoj, Česká republika, Čínská lidová republika

Title of the Bachelor's Thesis:

Comparison of the Pension System of the Czech Republic and the People's Republic of China in 2010-2017

Abstract:

This bachelor thesis deals with the comparison of pension system of the Czech Republic and the People's Republic of China. The aim of this thesis is to investigate the influence of demographic and economic progress on sustainability of pension systems during years 2010-2017. The main hypothesis of thesis is the long-term fiscal unsustainability of the nowadays pension system due to the future demographic development. Literature-based theoretical part describes principle how the pension system works in selected countries and the most important changes which were necessary for nowadays form of pension systems. The practical part is focused on comparative analysis of pension system in both countries based on demographic and economic progress. In conclusion, results of analysis are compared, whereupon the perspective on the future sustainability of pension systems in the Czech Republic and the People's Republic of China is recommended.

Key words:

Pension System, Pension Insurance, Demographic Development, Czech Republic, People's Republic of China

OBSAH

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ ČÁST.....	3
1 SOCIÁLNÍ POLITIKA.....	3
1.1 Redistributivní model.....	3
1.2 Výkonový model.....	4
1.3 Reziduální model	4
2 DŮCHODOVÝ SYSTÉM	5
2.1 Provozovatel	5
2.2 Povinná a dobrovolná účast	5
2.3 Způsob financování důchodového systému	6
2.3.1 Státní rozpočet	6
2.3.2 Příspěvky na důchodové pojištění	6
2.3.3 Průběžné financování (Pay-as-you-go, dále jen PAYG)	6
2.3.4 PAYG s rezervním fondem.....	6
2.3.5 Fondové financování.....	7
2.4 Typy penzijních plánů.....	7
2.4.1 Dávkově definovaný systémy (DB).....	7
2.4.2 Příspěvkově definovaný systémy (DC)	7
2.4.3 Hypoteticky příspěvkově definovaný systém (NDC).....	7
2.5 Typy konstrukce důchodového systému.....	8
2.5.1 Bismarckův pojistný systém	8
2.5.2 Beveridgův systém.....	8
2.5.3 Dvousložková konstrukce.....	9
2.5.4 Pojistný systém se stanoveným minimem	9
2.6 Faktory ovlivňující důchodový systém.....	9
2.7 Dílčí shrnutí	10

3	DŮCHODOVÝ SYSTÉM ČR A ČLR	11
3.1	Důchodový systém v ČR	11
3.1.1	Důchodové reformy ČR ve zkoumaném období 2010-2017	11
3.2	Důchodový systém v ČLR	13
3.2.1	Historické přeměny důchodového systému ČLR	13
3.2.2	Současný důchodový systém ČLR.....	15
3.3	Doplňkové důchodové zabezpečení obou zemí.....	15
3.3.1	III. pilíř – Doplňkový penzijní spoření ČR.....	16
3.3.2	II. pilíř – Podniková anuita ČLR.....	16
3.3.3	III. pilíř – soukromé spoření na osobním účtu.....	17
	PRAKTICKÁ ČÁST	18
4	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ OBOU ZEMÍ	18
4.1	Vývoj plodnosti.....	18
4.2	Naděje na dožití	20
4.3	Věková struktura obyvatelstva.....	21
4.4	Srovnání demografického vývoje v obou zemích.....	24
5	EKONOMICKÝ VÝVOJ OBOU ZEMÍ	25
5.1	Hrubý domácí produkt (HDP)	25
5.2	Průměrná hrubá mzda	26
5.3	Obecná míra nezaměstnanosti.....	29
5.4	Srovnání ekonomického vývoje obou zemí.....	30
6	STÁTNÍ DŮCHODOVÉ ZABEZPEČENÍ OBOU ZEMÍ	31
6.1	Sazby pojistného na důchodové pojištění	33
6.2	Nárok na důchodové pojištění	34
6.3	Výpočet důchodu	35
6.3.1	Výpočet důchodu v ČR.....	35
6.3.2	Výpočet důchodu v ČLR	36

6.4	Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění	37
6.5	Srovnání státního důchodového pojištění obou zemí	40
ZÁVĚR		42
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK		45
SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A SCHÉMAT		46
ZDROJE		47
PŘÍLOHY		52

ÚVOD

Zajištění všech lidí ve stáří je jedním z primárních cílů sociálního zabezpečení. Pro vytvoření udržitelného schématu důchodového systému je nutno brát ohled na demografické změny obyvatelstva. V posledních letech je velmi diskutované téma stárnutí obyvatelstva, což značí příznivé podmínky pro lidstvo, jelikož se zvyšuje naděje na dožití. Navzdory tomu však roste zatížení důchodových systémů, což implikuje rostoucí zátěž na státní výdaje. Ekonomický vývoj země je pro sociální oblast dalším významným faktorem, neboť se od něj odvíjí rozpočet na důchodové zabezpečení, a následně také výše důchodového pojištění. Stát, který zajišťuje podmínky slušného žití pro své občany, je označován jako sociální stát. Aplikuje sociální politiku reakcí na nepříznivé sociální události jako je stáří atd. Proto je důchodové zabezpečení stále aktuálním tématem vládních řešení, protože je státní iniciativou zajistit lidem v důchodovém věku důstojnou životní úroveň. Téma se týká všech obyvatel nejen penzistů. Vzhledem k tomu, že část svých příjmů odvádí do systému důchodového zabezpečení, je v jejich zájmu znát celkové nastavení tohoto systému v zemi, ve které žijí. V neposlední řadě je výše předpokládaného důchodu podstatnou informací pro rozvržení úspor a spotřeby v průběhu života.

Cílem bakalářské práce je komparace důchodových systémů České republiky (dále jen ČR) a Čínské lidové republiky (dále jen ČLR) v letech 2010-2017, jelikož během těchto let lze pozorovat růst ekonomiky obou zemí, který je spjat s demografickým vývojem, tudíž dochází ke zvyšování životní úrovně obyvatel v závislosti na hospodářském pokroku. S ohledem na předpokládaný demografický vývoj stárnutí obyvatelstva byla stanovena hypotéza, že současné důchodové systémy jsou dlouhodobě finančně neudržitelné. ČR zavedla důchodový systém roku 1924, zatímco v ČLR první počátky vzniku důchodového systému nastaly v roce 1951. Avšak dříve důchodové zabezpečení ČLR zajišťovaly jen některé státní podniky a velké firmy. Díky pozdějším ustanovením ČLR se podařilo dostat do důchodového programu většinu obyvatelstva. Důchodové systémy ČR i v ČLR jsou postaveny na mezigenerační solidaritě, proto je potřeba provádět důchodové reformy spojené s parametrickými změnami struktury obyvatelstva. Komparace obou systémů může být vzájemně přínosná. Vzhledem k odlišnému státnímu uspořádání a rozdílné kultuře lze vybrat prvky pro vytvoření efektivnějšího důchodového zabezpečení.

V první, teoretické, části jsou popsány způsoby sociální politiky, pro pochopení, do jaké míry se stát angažuje na zabezpečení svých občanů. Dále pomocí literárních rešerší jsou představeny obecné charakteristiky fungování důchodových systémů, jejich vymezení a způsoby financování. V další části budou uvedeny současné důchodové systémy ČR a ČLR a jejich důležité reformy ve sledovaném období.

Praktická část se nejprve zabývá analýzou demografické a ekonomické situace dané země s cílem zodpovědět na otázku, zda jsou současné důchodové systémy v obou vybraných zemích do budoucna udržitelné, či zda je zapotřebí provést reformy těchto systémů. Analýza se bude dále zabývat fungováním I. pilířů důchodových systémů ČR a ČLR, které jsou spravovány státem, hlavně co se týká jejich financování v období 2010 - 2017. Pokud jsou systémy průběžně financovány, nastává většinou ve státním důchodovém rozpočtu k přebytku či schodku, což se státní útvary snaží mít pod kontrolou pomocí reforem a sledování demografického i ekonomického vývoje.

Závěrem práce je sumarizace výstupu z provedené komparativní analýzy důchodových systémů jednotlivých zemí. Je vyhodnoceno, zda je důchodový systém v dané zemi s ohledem na demografický vývoj obyvatelstva do budoucna udržitelný. Následně jsou navržena doporučení na stabilizaci důchodových systému.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Sociální politika

Sociální politika je cílevědomá činnost státu, obcí a dalších subjektů s cílem zlepšit životní podmínky lidí a zabezpečit základní lidská práva. Je primárně orientována k rozvoji osobnosti a kvalitě života člověka, je součástí hospodářských politik všech vyspělých zemí. Je uplatňována především z důvodu existence sociálních problémů a jejím cílem je předcházet sociálním situacím jako je stáří, nemoc, nezaměstnanost a chudoba. Vznikla ve spojení s lidskými právy, kde sociální práva jsou její součástí a jsou ústavně zakotvena v Listině základních práv a svobod, jakožto dokumentu nejvyšší právní síly (Duková, 2013). Sociální politika zahrnuje politiku sociálního zabezpečení včetně sociálních služeb, zdravotní politiku, rodinnou politiku, politiku zaměstnanosti a vzdělávací politiku.

Stát intervenující do sociální oblasti neboli sociální stát zaručuje právo na důstojnost, solidaritu, spravedlnost a participaci na veřejných věcech. Role státu v sociální politice je klíčová pro její realizaci. Stát získává důvěru obyvatelstva pomocí svých činností jako zabezpečování životní úrovně a vytváření podmínek pro jejich uplatnění na trhu práce (Kaczor, 2015). Podle míry zapojení státu v sociální politice se obvykle rozlišují tři klasické modely sociální politiky: redistributivní, výkonový, reziduální (Francová, Novotný, 2008)

1.1 Redistributivní model

Stát je hlavním sociálním subjektem a poskytuje vysokou úroveň sociální ochrany. Role státu v sociální politice je dominantní, vytlačuje aktivitu nestátních subjektů. Uplatňuje se velká míra solidarity a přerozdělování peněz. Sociální pomoc je vnímána jako sociální práva lidí. Sociální politika redistributivního modelu se vztahuje na celou populaci a typy dávek jsou univerzální. Avšak ze všech modelů je nejvíce nákladný na veřejné rozpočty a složitý na správu. Typickými představiteli jsou Skandinávské země, Dánsko a Nizozemsko (Krebs, 2010; Duková, 2013).

1.2 Výkonový model

Výkonový model vychází z křesťanského učení a silného státu s důrazem na význam pracovních zásluh, výkonu a produktivity. Úroveň sociální ochrany občanů se odráží na jejich pracovním výkonu a zásluze. Model podporuje širší kooperaci lidí a vytváří prostor pro nestátní organizace, které jsou v roli poskytovatelů. Sociální systémy výkonového modelu poskytují dávky pojistného typu a nárok na ně pak vzniká po odvedení určité minimální výše příjmu do spořicího fondu. Stát pouze garantuje základní minimální potřebu ve formě definovaných sociálních dávek pro občany, kteří mají odůvodněnou neschopnost plnit podmínky nároku. Výkonový model sociální politiky je aplikován v Německu, Rakousku a Francii (Krebs, 2010; Duková 2013).

1.3 Reziduální model

Reziduální model vychází z liberálních myšlenek laissez faire¹. Role státu v sociální politice je zde minimální. Klade se především důraz na individuální odpovědnost každého jedince. Jedinec je povinen se postarat o svou budoucnost a budoucnost své rodiny. Potřeby občanů jsou zde uspokojovány prostřednictvím rodiny a trhu, která by měla zmírňovat negativní sociální události. Pomoc ze strany státu je mířena na tu nejchudší vrstvu a dávky se udělují na základě důkazu o potřebnosti. Míra přerozdělování je nízká (Duková, 2013). Avšak výhodami modelu jsou nízké daně a nezávislost na demografických změnách. Naopak zde vznikají sociální rozepře, z důvodu vysoké nerovnosti mezi obyvateli. Představiteli tohoto druhu státu jsou Spojené státy americké či Austrálie (Krebs, 2010)

V současné době se téměř žádný typ nevyskytuje v čisté podobě tak, jak je uvedeno výše. Různé sociální systémy zajišťují své občany proti stejným rizikům, avšak jsou realizovány v odlišném rozsahu a s různými způsoby financování. Zavedení vhodného a spravedlivého sociálního systému je pro sociální státy velmi administrativně náročnou a finančně nákladnou záležitostí.

¹ Laissez-faire je heslo klasického liberalismu vyjadřující hlavní ekonomickou zásadu, aby stát nezasahoval do hospodářství a nesnažil se je řídit.

2 Důchodový systém

Důchodové systémy vznikaly postupně od konce 19. století, kdy státní penze nahrazovaly roli tradičních soukromých institucí jako je rodina, církev, charita (Loužek, 2014). Vznikly na základě ochraňování obyvatelů před sociálním vyloučením ve stáří nebo v případě ztráty živitele. Měl by zajišťovat adekvátní výplatu penzí na určité minimální úrovni jako je např. životní minimum a také zachovat životní úroveň, na kterou si důchodci navykli během aktivního pracovního života.

Jednotlivé důchodové systémy se v různých státech mohou lišit, neboť jsou ovlivněny individuálním historickým vývojem, odlišnými tradicemi a sociální a ekonomickou situací. Důchodové systémy lze následně klasifikovat dle různých kritérií. Obecně rozlišujeme důchodové systémy podle:

- Provozovatele
- Povinnosti či dobrovolnosti
- Způsobu financování
- Způsobu výplaty důchodového pojištění
- Typu konstrukce

2.1 Provozovatel

Většinou jsou systémy provozované veřejným a privátním sektorem. Ve většině států se uplatňuje obojí působení s rozdílem podílů veřejně a soukromě provozovaných důchodových systémů. Veřejným provozovatelem bývá nejčastěji stát, který je zodpovědný za výběr příspěvků a výplatu důchodového pojištění. V případě soukromých penzijních systémů jsou odpovědní zaměstnavatelé nebo penzijní společnosti, které spravují individuální penzijní účty. Občané odvádějí určitou část na osobní účet, kde si spoří na své stáří (Bezděk, 2000).

2.2 Povinná a dobrovolná účast

Účast na důchodovém systému může být povinná či nikoliv. Situace se liší stát od státu, kdy si sama vláda stanoví pravidla důchodového systému. Většinou veřejné sektory provozované státem jsou povinné pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo bez možnosti se z něj vyvázat. Naopak privátní důchodové systémy jsou dobrovolné. Jelikož úplná

dobrovolnost důchodových systémů by způsobila lhostejnost účasti, stát většinou motivuje obyvatelstvo podporou ve formě státního příspěvku (Bezděk, 2000).

2.3 Způsob financování důchodového systému

Způsoby financování systému důchodového zabezpečení lze teoreticky rozlišit:

2.3.1 Státní rozpočet

Důchodové zabezpečení je financováno ze státního rozpočtu prostřednictvím daní z příjmů. Daňové zatížení s rostoucími příjmy roste a úroveň důchodu v porovnání s rostoucími výdělky klesá. Daň z příjmu je dána procentuálně (Kahoun 2013).

2.3.2 Příspěvky na důchodové pojištění

Financováno je ze státního rozpočtu formou příspěvků na sociální důchodové pojištění. Příspěvky jsou stanoveny jednotnou procentní sazbou z vyměřovacího základu² pojištěnců jejichž výše je určena tak, aby příjmy z příspěvku byly dostatečné na pokrytí nákladů na důchody v určitém období. Systém je tzv. průhledný, dává možnost viditelnosti pro pojištěnce, na co příspěvky odvádí (Krebs, 2010).

2.3.3 Průběžné financování (Pay-as-you-go, dále jen PAYG)

Tento způsob financování je založen na mezigenerační solidaritě a redistribuci (Bezděk, 2000). Dávky jsou vypláceny z běžných příjmů státních rozpočtů. To znamená, že současně ekonomicky aktivní občané odvádí příspěvky na důchodové pojištění a tyto finanční prostředky jsou ihned využívány k výplatě dávek současným důchodcům. Nevytváří se však žádná kapitálová rezerva. V případě schodku musí být důchodové dávky dotovány ze státního rozpočtu. Dlouhodobě nesmějí vznikat rozdíly mezi příjmy a výdaji, pak by systém byl neudržitelný (Krebs, 2010).

2.3.4 PAYG s rezervním fondem

PAYG s rezervním fondem se liší od předchozího systému tím, že jsou důchodové dávky financovány z fondu, ve kterém se při PAYG vytváří rezerva z investovaného kapitálu. Penzijní pojišťovny z přebytků vybraných příspěvků vytvoří autonomní

² Vyměřovací základ je úhrn příjmu ze závislé činnosti a určuje, jak vysoký příjem je započítán při výpočtu důchodu a zároveň z jakého příjmu jsou odváděny platby na sociální pojištění (MPSV, 2018)

rezervační fond, který slouží jako stabilizační prvek. Důležité je, aby jeho příjmy dlouhodobě převyšovaly výdaje (Krebs, 2010).

2.3.5 Fondové financování

V kapitálovém systému financování si pojištěnci ukládají na individuální účet kapitálovou rezervu, na kterém pak závisí výše jejich důchodu. Správce tohoto účtu prostředky investuje a dochází k jejich zhodnocení. Systém motivuje jedince k zabezpečení budoucích příjmů a úspor na stáří a podporuje jejich odpovědnost (Beblavý, 2012). Není tak citlivý na demografický vývoj, avšak nevýhodou jsou vysoké náklady na provoz.

2.4 Typy penzijních plánů

Každý důchodový systém má stanovená pravidla výpočtu penzijních dávek a v závislosti na vnímání a pojetí principu sociální solidarity a ekvivalence je určen penzijní plán.

2.4.1 Dávkově definovaný systém (DB)

Občanům je garantována určitá výše penzijních dávek, kterou budou pobírat. Poté se stanoví potřebná výše finančních nákladů. Většinou v závislosti na počtu odpracovaných let pojištěnce, kdy odváděl příspěvky na důchodové pojištění, na výši příjmu za určité období a na výši aktuálního parametru, která je stanovena zákonem (Kahoun, 2013). Tento systém umožňuje občanům si vypočítat výši důchodových dávek, kterou budou mít v penzi.

2.4.2 Příspěvkově definovaný systém (DC)

Příspěvkově definované důchodové systémy neposkytují svým účastníkům takovou míru jistoty ohledně výše jejich budoucích penzí. Účastníci platí stanovenou příspěvkovou sazbu, ale výše jejich budoucích penzí závisí na výši zaplacených příspěvků i na míře jejich zhodnocení v rámci investičních aktivit (Bezděk, 2000).

2.4.3 Hypoteticky příspěvkově definovaný systém (NDC)

Každý účastník má v rámci systému svůj individuální účet, na který se mu připisují jím odvedené příspěvky a jejich zhodnocení v čase. Zhodnocení příspěvků je závislé na tzv. hypotetické míře výnosnosti systému, která je definovaná jako míra růstu základu,

z něhož jsou placeny příspěvky. Jako vhodná aproximace tohoto základu se uvádí objem mezd a platů. Protože jsou příspěvky využity k průběžnému financování systému a zhodnocovány pouze na fiktivních účtech, jsou tyto úspory pouze hypotetické (Krebs, 2010).

2.5 Typy konstrukce důchodového systému

Existují dva základní typy konstrukce důchodu v základním systému (Krebs, 2010). Prvním modelem podle Bismarcka je klasický pojistný systém a druhý model jednotného důchodu zavedený podle Beveridge. Další konstrukce se postupně vytvářely v různých zemích dle historického, sociálního a ekonomického vývoje. Nelze proto určit jeden ideální model pro všechny státy.

2.5.1 Bismarckův pojistný systém

Model je pojmenován podle německého kancléře Otty von Bismarcka, kdy za jeho vlády roku 1889 byl schválen zákon o dělnickém invalidním a starobním pojištění. Bismarckova reforma byla prvním uceleným systémem zdravotního, důchodového a úrazového pojištění v Evropě. Tento systém byl po první světové válce přejímán a zaveden i v dalších zemích.

V Bismarckově modelu je výše důchodu přímo závislá na vybraném pojistném. Je stanovena jako procento z průměrného výdělku pojištěnce za určité časové období s počátkem od doby prvních odvedených příspěvků. Parametry konstrukce bývají každoročně upravovány podle růstu mezd. Na základě toho jsou přepočítávány vyplacené penze, nebo zvyšovány procentní částkou odpovídající růstu mezd. Mezi základní parametry systému patří důchodový věk, pojistná doba či maximum vyměřovacího základu pro výpočet důchodu.

2.5.2 Beveridgeův systém

Tento systém je pojmenován podle britského ekonoma Williama Beveridgeho. V roce 1942 formuloval návrh na nový poválečný systém. Jeho model poskytuje rovné univerzální dávky, které nejsou testované podle příjmu, a byl určen pro všechny občany. Vyplácená výše důchodu je určena jednotnou částkou a nárok získává občan, který dosáhl důchodového věku.

2.5.3 Dvousložková konstrukce

Jde o kombinaci dvou předchozích typů, která umožňuje v rámci důchodového systému podle konkrétní sociální a ekonomické situace posilovat buď první složku, která je tvořena pevnou částkou a je pro všechny stejná nebo druhou složku skrze procentní výměry, která je vypočítaná podle odvedeného pojistného. Vyplacené penze se zhodnocují podle růstu mezd či růstu maloobchodních cen a životních nákladů.

2.5.4 Pojistný systém se stanoveným minimem

Jde o modifikaci Bismarckova systému, který vytváří nárok na minimální důchod při získání stanovené doby pojištění bez ohledu na předchozí výši odvedených příspěvků. Systém umožňuje zvyšovat procentní sazbu i minimální částku v závislosti na ekonomickém a sociálním vývoji.

2.6 Faktory ovlivňující důchodový systém

Mezi základní determinanty ovlivňující důchodový systém patří demografická situace. Vývoj demografických charakteristik předurčuje výši jednotlivých dávek důchodového zabezpečení. Je důležité sledovat demografické prognózy, které ukazují změny věkových struktur obyvatelstva. Věková struktura obyvatelstva je především ovlivněna růstem životní úrovně, rozvoje zdravotnictví a techniky. V současnosti je trendem nízká úmrtnost a zvyšování věku dožití neboli střední délky života³. Je tedy nezbytné sledovat a odhadovat vývoj základních demografických charakteristik (např. plodnost, úmrtnost) pro tvorbu udržitelného důchodového zabezpečení (Loužek, 2014).

Dalším faktorem je ekonomická situace země, kdy se její hospodářský růst odráží také na celkovém sociálním zabezpečení. Nepříznivý ekonomický vývoj má negativní dopad na oblast nezaměstnanosti, vzrůstu chudoby a dalších negativních sociálních jevů (Krebs, 2010). Nezaměstnanost ovlivňuje výběr pojistného na důchodové zabezpečení. Lidé bez práce neodvádí příslušené důchodové pojištění do důchodového systému a namísto vytváření produktu pobírají sociální podporu. Hospodářský růst je také spjatý s politickou situací dané země. Stát by měl nést zodpovědnost za životní úroveň obyvatelstva a zaručení aspoň životního minima jak v průběhu života, tak ve stáří. Otázky

³ Střední délka života je ukazatel, který udává průměrný počet let, který má před sebou jedinec v určitém věku, pokud by zůstaly zachovány úmrtnostní poměry ve sledovaném období (ČSÚ, 2018).

sociálního zabezpečení patří ke klíčovým v programech politických stran. Rozhodnutí politiků ovlivňuje řízení a strategii důchodových systémů, které by měli spravedlivý, zásluhový a svobodný ve výběru.

2.7 Dílčí shrnutí

Vymezení důchodového systému v teoretické části umožňuje snadnější pochopení principů fungování důchodových systémů v ČR a ČLR, které budou rozebírány níže. Důchodové systémy se rozlišují podle mnoha hledisek. Důležitým aspektem je provozovatel důchodového systému, od něhož se pak liší způsoby financování, jehož dva základní principy jsou PAYG a fondově financovaný systém. Odlišují se dále způsoby konstrukce dávek a jejich výpočtu. Kombinací těchto základních parametrů se vytváří různé typy důchodových systémů.

Záleží vždy na konkrétní dané zemi, která je navíc ovlivňovaná svou sociální a ekonomickou situací, jaký systém si nastaví. Demografický a ekonomický vývoj bude analyzován v praktické části a pomocí teoretického vymezení bude vyhodnoceno, zda zvolená kritéria důchodových systémů ČR a ČLR jsou vzhledem k současné situaci, ve zvolených zemích, udržitelná.

3 Důchodový systém ČR a ČLR

V této části práce bude charakterizován vývoj důchodových systémů ČR a ČLR v návaznosti na pochopení fungování jejich současných struktur. Pro tuto práci je klíčový I. pilíř důchodových systémů ČR a ČLR, kterým se bude zabývat analýza v praktické části. Další doplňkové pilíře jsou uvedeny pouze pro celistvější pochopení struktury důchodového systému daných zemí.

3.1 Důchodový systém v ČR

Důchodový systém zabezpečuje všechny občany České republiky. Povinně se jej účastní všichni ekonomicky aktivní obyvatelé a ekonomicky neaktivní se mohou zúčastnit dobrovolně. Hlavní principem systému je sociální solidarita, a tudíž i vyšší míra redistribuce směrem od ekonomicky aktivních obyvatel k důchodcům.

Český důchodový systém tvoří v současnosti 2 pilíře. Tvoří ho základní důchodové pojištění, který je státně průběžně financovaný, a od roku 2013 doplňkové penzijní spoření. Účast je dobrovolná a je financováno fondově. Součástí dobrovolného doplňkového spoření jsou i produkty komerčních pojišťoven MPSV, 2018).

3.1.1 Důchodové reformy ČR ve zkoumaném období 2010-2017

V roce 2011 byla přijata tzv. Malá důchodová reforma. Vznikla na základě nálezu Ústavního soudu o redukčních hranicích⁴ pro výpočet důchodu, protože znevýhodňoval občany s vysokými příjmy. Byly zavedeny nové parametrické změny týkající se výše redukčních hranic pro výpočet důchodů, a to ze šestinásobku průměrné mzdy na čtyřnásobek (Klepárník, Štípek, Bittner, Pícl, 2017). Asi 20 % lidem s příjmy nad 36 tis. Kč by se výměra důchodu měla zvýšit, většině ostatních by se naopak měla snížit, a to o 100-300 Kč měsíčně (Vojtíková, 2011). Postupně se měnilo nejen nové redukční hranice pro výpočet penzí, ale také dochází ke zvýšení věku odchodu do

⁴ **Redukční hranice** určují, kolik procent příjmů se započítá do výpočtového základu. Redukční hranice jsou v současnosti dvě, počítají se z průměrné mzdy jejichž výše je zákonem definována jako 44 % průměrné mzdy a 400 % průměrné mzdy.

Výpočtový základ slouží při výpočtu důchodu k zohlednění výše příjmů pojištěnce zaznamenaných za rozhodné období. Při stanovení výpočtového základu se zjistí vyměřovací základy v rozhodném období. Takto zjištěné vyměřovací základy se převedou indexací na roční vyměřovací základy, ze kterých se stanoví měsíční průměr. Tento měsíční průměr se nazývá osobní vyměřovací základ a jeho úpravou prostřednictvím tzv. redukčních hranic se získá výpočtový základ (MPSV, 2018).

důchodu, zúžení náhradních dob pojištění a zvýšení potřebné doby pojištění. Podstatnou změnou bylo neomezené prodlužování věku odchodu do penze. U mužů se nadále zvyšoval o 2 měsíce ročně, u žen narozených po roce 1956 se zvyšování změnil na 4 měsíce ročně. Důchodový věk na úrovni 67 let by se tak měl sjednotit do roku 2041 bez ohledu na pohlaví a počet vychovaných dětí (ČSSZ, 2011).

Roku 2013 vstoupila v platnost tzv. Velká důchodová reforma, která přinesla zavedení II. pilíře – důchodové spoření a zároveň III. pilíř – penzijní připojištění se státním příspěvkem byl nahrazen novým doplňkovým penzijním spořením. Jelikož od roku 2009 deficit I. pilíře narůstal, vláda přišla se zavedením II. pilíře. Což bylo zároveň argumentem, který zdůrazňoval, že průběžné financování I. pilíře je dlouhodobě neudržitelné (Klepárník, Štípek, Bittner, Pícl, 2017). Do II. pilíře, jenž byl spravován penzijními společnostmi, se odváděla 3 % z celkového vyměřovacího základu, který fungoval na principu tzv. opt-outu. Ten umožňoval vyvést 3 % z vyměřovacího základu z prvního do druhého pilíře, a ještě bylo třeba přidat další 2 % z vyměřovacího základu. Celkově pojistníci odváděli 30 % z vyměřovacího základu, z toho 5 % si spořili v rámci II. pilíře důchodového spoření (Rudolfová, 2014). Účast v důchodovém spoření nebyla povinná, ale pokud se člověk pro účast rozhodl, nemohl z II. pilíře vystoupit. Účastníkem se mohl stát každý zletilý občan mladší věku 35 let. III. pilíř je soukromý a stát je sice podporuje pomocí státních příspěvků, ale byla zrušena garance nezáporného výnosu (Rytířová, 2013).

V prosinci 2015 byl schválen zákon o ukončení důchodového spoření, ve kterém byl nízký počet účastníků v počtu cca 84500 klientů s majetkem 2,8 miliardy Kč. Odůvodněním zrušení II. pilíře bylo zastavení odlivu peněz ze státního pilíře na soukromé účty (MFČR, 2016). V lednu 2016 byla ukončena platnost placení pojistného na důchodové spoření a v červenci byly fondy zrušeny. Naspořené peníze klientů mohly být vyplaceny na bankovní účet nebo byly převedeny do třetího pilíře. Dále museli klienti II. pilíře ještě doplatit procentní výměru do státního důchodu, které si vyvedli na důchodové spoření (Klepárník, Štípek, Bittner, Pícl, 2017).

Vláda se poté snažila zatraktivnit třetí pilíř důchodového systému tím, že od ledna 2016 se mohou stát účastníky systému i nezletilé děti, které si budou moci pod dosažení 18 let vybrat 30 % z naspořené částky za předpokladu, že spoření trvalo alespoň 10 let (MFČR, 2016).

Novela zákona o důchodovém pojištění schválená v roce 2017 s účinností od 1.1.2018 obnovila strop odchodu do penze na úrovni 65 let, s tím, že uvedený věk se bude moci každých 5 let měnit na základě vyhodnocení zprávy o demografickém vývoji obyvatelstva (MPSV, 2017).

3.2 Důchodový systém v ČLR

Kvůli rychlému stárnutí čínské populace na sebe nejvíce pozornosti váže otázka zabezpečení čínských seniorů a budoucnost důchodového systému (BBC, 2015). V ČLR, podobně jako ve většině východoasijských zemí, se klade velký důraz na rodinu (Dobrovolský, 2012). Většinou jsou důchodci zaopatřeni ze strany rodiny nebo vlastní péčí⁵. V posledním případě je tu pak státní důchodový systém.

Zapojení obyvatel do důchodového systému je pro vládnoucí čínskou komunistickou stranu (dále jen CPC) relativně novým, přesto důležitým cílem. Jelikož se ČLR rozkládá na rozsáhlém území, tak sociálně-ekonomická situace je v městských a venkovských částech odlišná. Velká část obyvatelstva se postupně zapojuje do systému, který by měl univerzálně zabezpečit populaci v důchodovém věku na územním celku. K zapojení vlády do formování důchodového systému došlo v 90. letech 20. století a její účast na reformách důchodového systému trvá do současnosti. Pro lepší pochopení důchodových reforem v nedávné době v ČLR je v následující subkapitole popsán vývoj důchodového zabezpečení od jeho vzniku až do nynější podoby, jelikož historické přeměny důchodového systému formovaly výchozí podmínky pro reformy v současnosti. Dále je historický vývoj uveden z toho důvodu, že tato problematika není v českém prostředí příliš známá.

3.2.1 Historické přeměny důchodového systému ČLR

V 50. letech byl poprvé zaveden čínský formální důchodový systém, a to základní systém starobního pojištění, pro zaměstnance v městských oblastech (dále jen BOISE). Poskytovateli byly státní podniky, které odváděly příspěvky do společného národního fondu. Následně se městský neboli urbánní systém rozšířil a bylo zavedeno důchodové

⁵ V Číně je nadto od roku 1981 povinnost starat se o své rodiče zakotvena přímo v zákoně

zabezpečení pro státní úředníky a vojenské zaměstnance (dále jen BOPSCS). Penzijní dávky jsou založeny na platu jednotlivého zaměstnance a jsou vypočítány podle počtu odpracovaných let (ISSA, 2013). V letech 1966 až 1976 nastalo období krachu důchodového pojištění, kdy byly odbory zrušeny a zanikl tím sdílený fond. Od té doby byly státní podniky zodpovědné za výplatu dávek samy.

Pod vedením Deng Xiaoping, který byl předním vůdcem ČLR v letech 1978-1992, vyjádřila vláda podporu důchodového zabezpečení založením společných penzijních fondů. BOISE byl reformován na sdružované penzijní fondy provinčně a podle odvětví průmyslu (např. těžba, výroba apod.) (Vilela, 2013). V souladu s trendem globálních důchodových reforem iniciovaných od roku 1994 Světovou bankou, Státní rada ČLR provedla dvousložkovou konstrukci pro BOISE. Důchod byl založený na příjmech z PAYG systému financovaného zaměstnavatelem a z individuálních účtů, do kterého si zaměstnanci odváděli určitou částku (Tao Liu & Li Sun, 2016). V roce 1997 pod BOISE spadali i zaměstnanci soukromého sektoru (nově dále jen BOISEE). Čínská vláda roku 2000 založila Národní fond sociálního zabezpečení (dále jen NSSF) a jeho cílem je zmírnit finanční dopady demografického vývoje na důchodový systém pomocí investičních aktivit. Zdrojem financování NSSF jsou vládní fiskální příděly, státní transferový kapitál a fondové účty (Social Security Fund, 2016). Později roku 2004 byl vytvořen systém podniková anuita, který je dobrovolným systémem důchodového připojištění pro městské obyvatelstvo (Washington PLC, 2017). Tyto systémy fungovaly ovšem jen v urbánní Číně, lidé na venkově byli dále zaopatřováni rodinou a existence další instituce nebyla nutná.

V některých rurálních či venkovských provinciích fungovaly základní systémy venkovských důchodů na úrovni provincie. Tzv. místní samospráva a venkovské kolektivy přispějí určitými finančními prostředky, ale politika, jíž se má řídit, měla být určena na úrovni provincie (Vilela, 2013). To vedlo ke směrnici o zastavení jeho rozšiřování, kterou vydala státní rada, kvůli neudržitelnosti systému. Fungování systému mělo být převedeno na správu komerčních pojišťoven. V roce 2007 se CPC zavázala vládě k univerzálnímu sociálnímu pojištění do roku 2020 se zaměřením na geografické pokrytí venkovských oblastí. Tím se v roce 2009 zahájil pilotní rurální penzijní program, který měl poskytnout jednotné podmínky pro venkovské obyvatelstvo a v roce 2014 bylo do programu zahrnuto i nezaměstnané obyvatelstvo s bydlištěm v městských regionech.

Tento nový důchodový plán je nepříspěvkový (non-contributory), je totiž oddělen od osobních plateb, individuálních příspěvků na důchod a pracovní kariéry.

V březnu 2015 byl zrušen důchodový program BOPSCS, který byl hrazen ze systému financovaného vládou a zaměstnavatelem, a nyní se na státní úředníky a vojenské zaměstnance vztahují stejné důchodové předpisy jako pro BOISEE. Předtím občané v důchodovém věku obdrželi jednorázový důchod na základě svých předdůchodových platů a počtu odpracovaných let, vyplácených přímo z vládních rozpočtů. Tento systém je v současné době přeměněn na sociální pojištění se dvěma složkami, který je z jedné části financován zaměstnavateli a z druhé části zaměstnanci. Tato reforma zbavuje státní úředníky a zaměstnance ve veřejném sektoru svého privilegovaného postavení. Odstraňuje se nerovnost mezi nimi a zaměstnanci v podnicích. Reforma zajistila také zrušení vládního důchodu plně financovaného ze strany státu a ukončení dvojího systému městského starobního důchodu (Tao Liu & Li Sun, 2016).

3.2.2 Současný důchodový systém ČLR

Čínský důchodový systém se nyní skládá ze 3 pilířů. I. pilíř spravován státem má nyní pod sebou 2 hlavní subsystemy. Urbánní podnikový důchodový systém (dále jen UEBPI) kryje městské pracovníky, kteří pracují pro velké soukromé firmy nebo státní podniky, OSVČ a majitelé malých podniků bez zaměstnanců. Druhý subsystem je základní důchodový systém pro venkovní a nepracující městské obyvatelstvo (dále jen BPI) a je dobrovolný pro osoby starší 16 let. Jednotlivé účty jsou dotované místními a ústředním úřadem v každé provincii (OECD, 2016). II. pilíř tvoří podniková anuita a III. pilíř – soukromé spoření na osobním účtu.

Cílem nového čínského důchodového systému je plné pokrytí všech čínských občanů a penzijní fond by měl být postupně sdružen na celostátní úrovni. ČLR se rozkládá na rozsáhlém území, s nímž souvisejí odlišné životní podmínky i zvyky mezi jednotlivými provinciemi, které dále ovlivňují aspekty důchodového systému.

3.3 Doplnkové důchodové zabezpečení obou zemí

Jedná se o dobrovolné penzijní připojištění, které má doplnit I. pilíř důchodového systému. V ČR se jedná o III. pilíř – doplnkové penzijní spoření a v ČLR II. pilíř – podniková anuita a III. pilíř – soukromé spoření na osobním účtu. Důvodem

implementace doplňkového důchodového pojištění pro obyvatelé na základě úspor je zvýšení zdrojů penzijního připojištění. Díky tomu dojde k následnému snížení zátěže a tlaku na státní penzijní fondy. Toto opatření pomáhá odstranit zaběhlou představu občanů o povinnosti státu hradit veškeré pojistné.

3.3.1 III. pilíř – Doplňkový penzijní spoření ČR

Penzijní připojištění pro účastníky transformovaných fondů a doplňkové penzijní spoření tvoří druhý pilíř důchodového systému. Účast je dobrovolná a je financováno fondově. Účastník se může rozhodnout, do kterého penzijního fondu bude investovat. Je podporováno státem formou státního příspěvku i daňových úlev. Výše příspěvku účastníka musí činit částku alespoň 100 Kč měsíčně. Pokud si spoří částku alespoň 300 Kč měsíčně, pak má účastník nárok na státní příspěvek, který roste s výší měsíčních příspěvků. Nejvyšší státní podpora dosahuje 230 Kč měsíčně (Zákon č. 427/2011 Sb.).

Výplata penzijního připojištění může probíhat jednorázovým vyrovnáním, které obsahuje naspořenou částku, státní příspěvek a výnosy z fondu včetně 15 % srážkové daně z výnosu fondu a příspěvku zaměstnavatele. Druhou možností je penze, která je pravidelně vyplácena po dobu strávenou v důchodu. Srážková daň ve výši 15 % je počítána pouze z výnosu fondu. Poslední možností je předčasný důchod, který se vyplácí v případě, že účastník ukončí penzijní spoření dříve. Účastník musí splňovat nejméně pětiletou spořicí dobu a je nezbytné, aby dosáhl věku, který je o pět let nižší než věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Dále musí mít naspořenou dostatečnou částku pro vyplacení penze po dobu dvou let (MFČR, 2016).

3.3.2 II. pilíř – Podniková anuita ČLR

Druhý pilíř ČLR představuje dobrovolný systém a je znám jako podnikové penzijní připojištění. Vznikl na základě doplnění základního penzijního systému, aby plně podpořily odchod do důchodu. Podniková anuita je založena podnikem pro jeho zaměstnance na základě provozních podmínek a sociálně-ekonomického vývoje. Hlavním předpokladem pro účast v systému je, že se podnik a jeho zaměstnanci již podílejí na státním důchodovém pojištění. Podniková anuita vzniká na základě smluvní dohody mezi oběma stranami pracovního poměru. Celkové roční příspěvky zaměstnavatele do systému podnikové anuity jsou až 8 % celkové mzdy v předchozím roce. Zaměstnavatelé, kteří sponzorují podnikovou anuitu, musí přispívat na tyto účty,

zatímco zaměstnanci si mohou vybrat, zda přispějí. Po odchodu do důchodu získají zaměstnanci prostředky na těchto účtech jako paušální částku nebo jako rentu. Roční příspěvky zaměstnavatele a zaměstnanců nesmí překročit 12 % celkových mzdových nákladů za předchozí rok (Asia insurance review, 2017).

3.3.3 III. pilíř – soukromé spoření na osobním účtu

Jedná se o doplňkový systém, kde je účast zaměstnanců dobrovolná a zaměstnanec si může zvolit své vlastní pojišťovací agentury. Příspěvky jsou založeny na příjmech jednotlivce, které jsou uloženy na osobních účtech v místních agenturách sociálního pojištění za vyšší úrokovou sazbu, než jsou sazby na spořicíh účtech. Nárok na pojistné má účastník dosahující se důchodového věku stanovené pro odchod do důchodu a je možné úspory vyvést okamžitě nebo pravidelně.

PRAKTICKÁ ČÁST

Při psaní praktické části bakalářské práce byla použita metoda komparativní analýzy. Výchozím prvkem se stalo sledování demografického a ekonomického vývoje jednotlivých zemí, které mají vliv na formování a fungování důchodových systémů. Následně jsou komparovány důchodové systémy ČR a ČLR z pohledu účasti, nároku na důchod, výpočtu důchodu a další. Ukazatelé jsou vždy zkoumány pro obě země, nejprve vždy pro ČR a posléze pro ČLR.

4 Demografický vývoj obou zemí

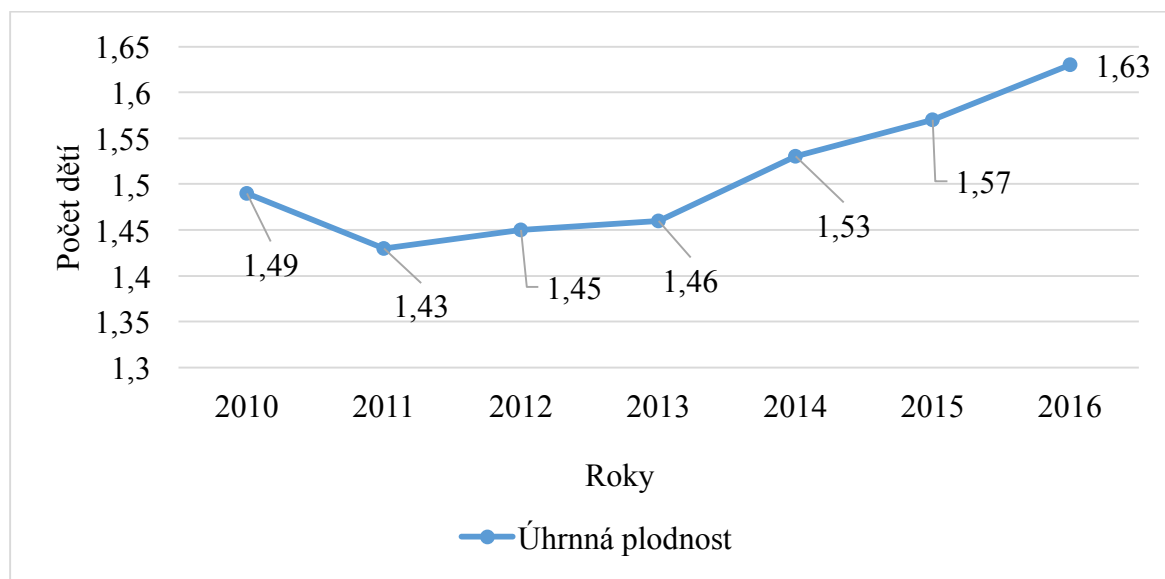
Pro nastavení dlouhodobě udržitelného důchodového systému je nedílnou součástí sledování demografického vývoje obyvatelstva v daném státě. ČR má 10,5 mil obyvatelstva a ČLR má 1,3 mld. obyvatelstva, což je v poměru s českou populací stokrát více. Avšak demografické změny týkající se stárnutí obyvatelstva jsou pro oba státy specifické. Změny týkající se poklesu počtu narozených dětí, relativního růstu počtu obyvatel v postproduktivním věku a zvyšující se naděje na dožití způsobují nestabilitu důchodového systému.

4.1 Vývoj plodnosti

Pro analýzu vývoje plodnosti je použit ukazatel úhrnná plodnost, jejíž hodnota říká, kolik dětí se průměrně narodí na jednu ženu v reprodukčním věku (15–49 let) za předpokladu zachování měř plodností daného roku po celé reprodukční období ženy.

Vývoj úhrnné plodnosti znázorňuje graf č. 1. Nejaktuálnější hodnota roku 2016 úhrnné plodnosti v ČR je 1,63 dítěte na jednu ženu v plodném období. Mezi roky 2010 - 2011 došlo k propadu z 1,49 na 1,43. Od té doby vzrostla na hodnotu 1,63, což je nejvyšší hodnota od roku 1993 uvádí Český statistický úřad. Stále je však hluboko pod hranicí prosté reprodukce, tj. dosažení hranice 2,1 dětí na 1 ženu (ČSÚ, 2017). V horizontu let 2010–2016 vykazovala úhrnná plodnost zvolna rostoucí trend.

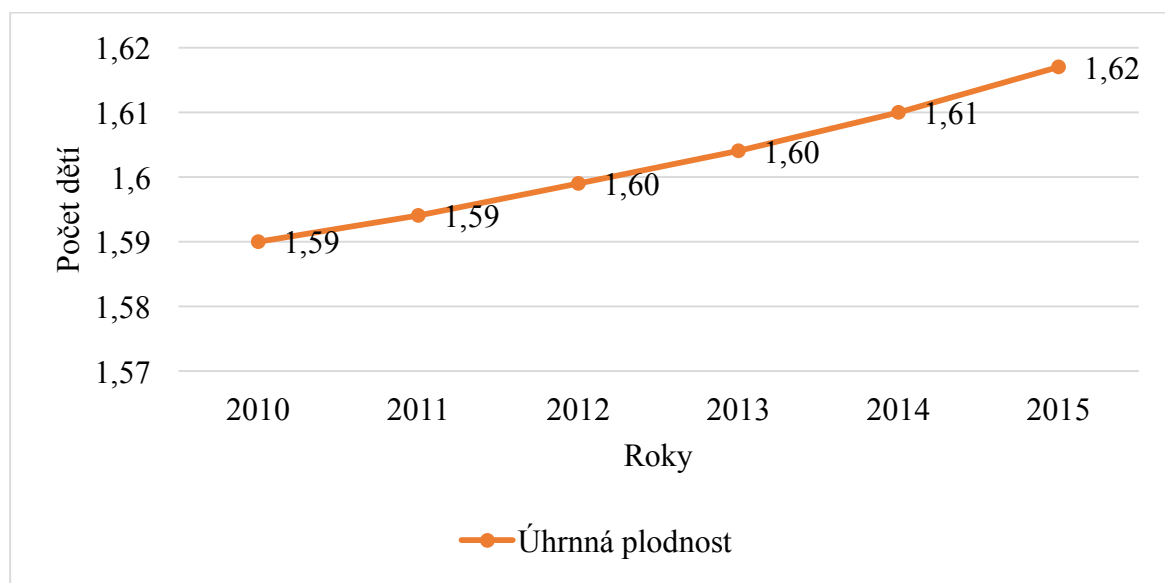
Graf č. 1: Úhrnná plodnost v ČR v letech 2010-2016



Zdroj: ČSÚ, 2017, vlastní zpracování

Do roku 2013 v ČLR platila tzv. politika jednoho dítěte, kdy bylo ve městech povoleno každému manželskému páru mít pouze jedno dítě. Na venkově mohl mít manželský pár dvě děti, pokud první dítě bylo dívka. V říjnu 2015 bylo schváleno povolení 2 dětí v rodině (ČTK, 2015). Vývoj úhrnné plodnosti ve sledovaném období 2010-2015 znázorňuje graf č. 2, údaj pro rok 2016 nebyl k dispozici. Nejaktuálnější hodnota je 1,62 dětí na jednu ženu a její růst se vyvíjí od roku 2010 pomalým tempem.

Graf č. 2: Úhrnná plodnost ČLR v letech 2010-2015



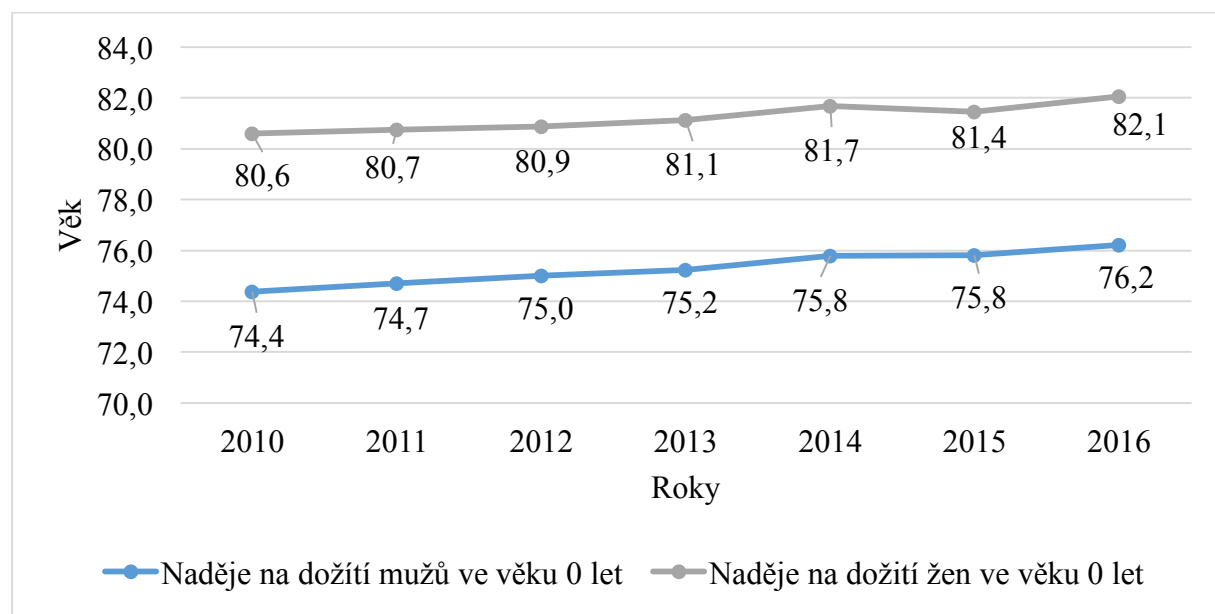
Zdroj: Světová banka, 2018, vlastní zpracování

4.2 Naděje na dožití

Díky lepší přístupnosti ke zdravotnictví a k novým technologiím se střední délka života obyvatel stále zvyšuje. Demografický ukazatel naděje dožití vyjadřuje počet let, kterých se v průměru dožije osoba ve zvoleném věku za předpokladu, že by zůstala stejná úmrtnost jako v daném roce. Změny naděje na dožití ovlivňují důchodovou politiku, neboť se prodlužuje doba, po kterou pojištěnci pobírají důchody.

Naděje na dožití nebo střední délka života v ČR roste a vzrostla u mužů od roku 2010 k roku 2016 o 1,8 let a u žen 1,5 let. Současná průměrná naděje na dožití činí u mužů 76,2 let a u žen 82,1 let. Na níže uvedeném grafu č. 3 lze vypožorovat pozitivní vývoj naděje dožití české populace.

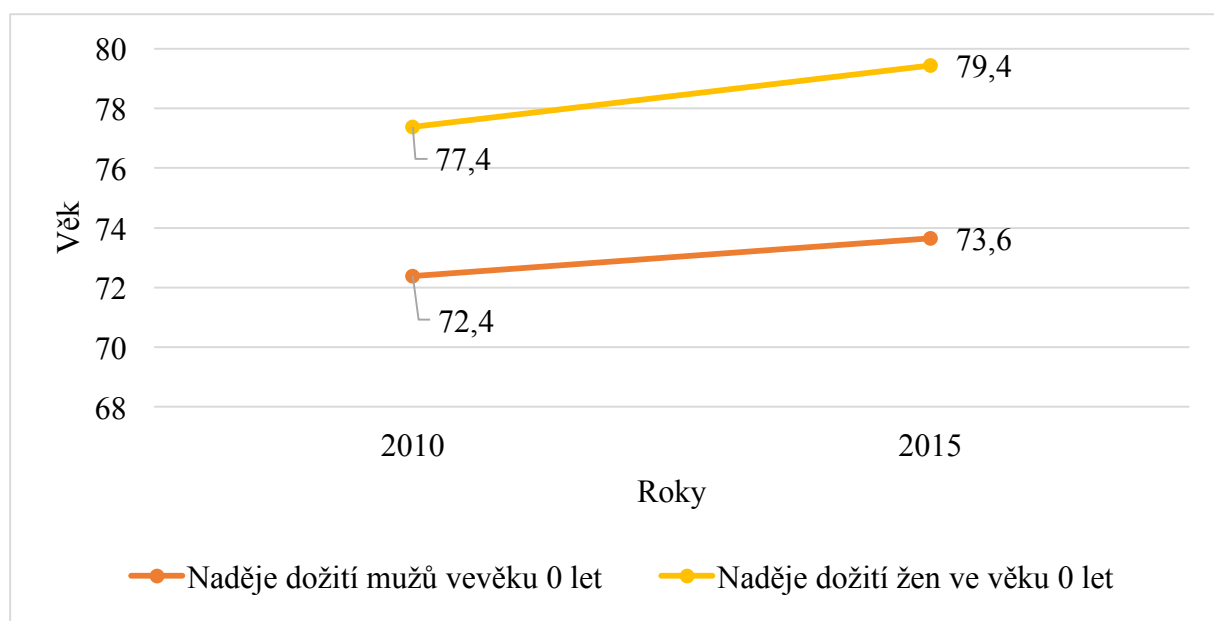
Graf č. 3: Naděje na dožití mužů a žen v ČR v letech 2010–2016



Zdroj: ČSÚ, 2017, vlastní zpracování

V ČLR se naděje na dožití vyvíjí také pozitivním směrem. Od roku 2010 se hodnota u žen zvedla o 2 roky a ženy tak nyní dosahují středního věku 79,4 let. U mužů se hodnota posunula o 1,2 roku a nejaktuálnější průměrný střední věk je 73,6 let. Data z jiných let nebyla k dispozici.

Graf č. 4: Naděje na dožití mužů a žen v ČLR v letech 2010 a 2015



Zdroj: NBS, China Statistical yearbook 2017, vlastní zpracování

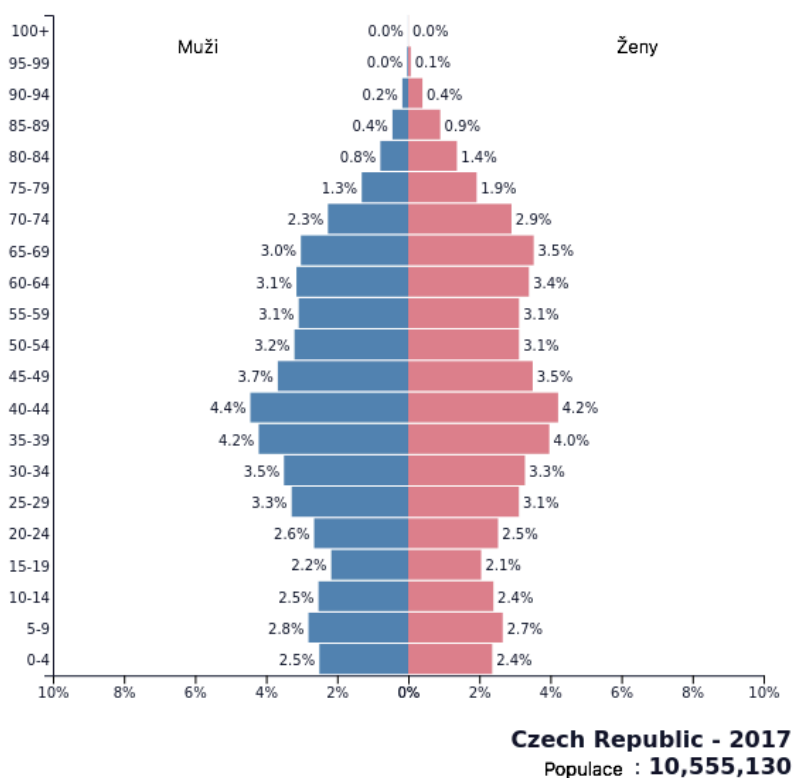
4.3 Věková struktura obyvatelstva

Věková struktura obyvatelstva vychází ze základního výstupu sčítání lidu. Ta je ovlivněna řadou faktorů, mezi něž patří dlouhodobý demografický vývoj, změny v úrovni porodnosti a úmrtnosti a zahraniční migrace. U věkové struktury obyvatelstva se zjišťují poměry mezi ekonomicky aktivní částí populace a neaktivní, aby se mohla vypočítat ekonomická zátěž. Do budoucna napovídá, do jaké míry budou zapotřebí reformy důchodového zabezpečení.

Věková struktura obyvatelstva v ČR

Nynější věková struktura obyvatel ČR je vyobrazena níže.

Obrázek č. 1: Věková struktura ČR 2017



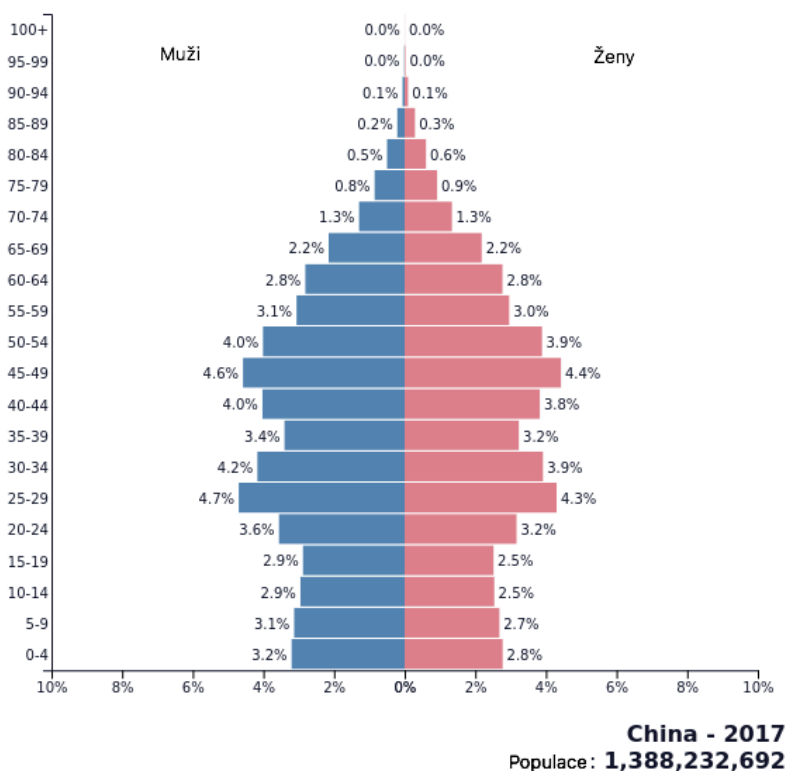
Zdroj: Population pyramid, ČR 2017, <https://www.populationpyramid.net/>, [cit. 14.4.2018].

Z následujícího obrázku č. 1 je zřejmé, že věková struktura ČR je regresivního typu, to znamená, že dochází ke stárnutí obyvatelstva a ke zvyšování ekonomické zátěže celé populace (Dvořáček, 2012). Hlavním činitelem ovlivňujícím věkovou strukturu populace ČR byla měnící se intenzita porodnosti v průběhu 20. století, která spolu s trvalým zlepšováním naděje na dožití vyústila v tzv. stárnutí populace (ČSÚ, 2014). Nejsilnějšími ročníky jsou obyvatelé ve věku 35 až 44 let, díky zmiňované intenzitě porodnosti ve 20. století, kdy proběhl „baby boom“ v poválečných letech. Klesající míra porodnosti spolu s vysokou nadějí na dožití do budoucna představují tlak na udržitelnost průběžně financovaného důchodového systému.

Věková struktura obyvatelstva v ČLR

ČLR má velký počet obyvatel v produktivním věku a relativně málo obyvatel v postproduktivním věku, což znázorňuje obrázek 2. Tato demografická diferenciací umožnila ČLR financovat důchodové dávky pro důchodce ze současných příspěvků na důchod. Ale tato příznivá situace brzy skončí, protože obyvatelstvo stárne a nynější obyvatelstvo ve věku 0-19 let nedosahuje zastoupení nynější obyvatel v produktivním věku. Za nízký počet prerreproduktivní složky populace může zmiňovaná politika jednoho dítěte. Tyto demografické tlaky budou významnou zátěží pro státní důchodové zabezpečí i pro neformální rodinnou podporu osob v důchodu. Vzniká tzv. fenomén „4-2-1“ ve kterém se jedno dítě musí starat o dva rodiče a čtyři prarodiče (Dobrovolský, 2012).

Obrázek č. 2: Věková struktura ČLR 2017



Zdroj: Population pyramid, ČLR 2017, <https://www.populationpyramid.net/>, [cit. 14.4.2018].

4.4 Srovnání demografického vývoje v obou zemích

Všechny penzijní systémy PAYG podléhají demografickému riziku, jelikož je velmi citlivý na demografické změny. Systémy jsou vystaveny demografickému riziku ve změně struktury populace, míře porodnosti a úmrtnosti. Země se v dnešní době potýkají s tzv. stárnutím populace, které je charakterizováno nízkou mírou plodnosti a rostoucí délkou života. Jelikož je systém PAYG založen na mezigenerační redistribuci, může se systém ocitnout v deficitu.

I přes politiku jednoho dítěte se úhrnná plodnost ČLR drží ve stejných hodnotách jako ČR. Avšak jeho rostoucí trend je pomalejší než v ČR. Ve sledovaném období došlo k nárůstu úhrnné plodnosti v ČLR pouze o 0,03, zatímco v ČR o 0,14. Tento ukazatel predikuje, že je nízká natalita, jelikož průměrně je pouze 1,62 dítěte na jednu ženu v obou zemích.

Naděje na dožití je v ČR vyšší než v ČLR, s tím souvisí i pozdější věk odchodu do důchodu. Rozdíl střední délky života v ČR a ČLR u mužů a žen jsou zhruba 2 roky. Důchodový věk je s rozdílem u mužů 5 let, zatímco u žen 10 až 15 let. Zvyšování věků odchodu do důchodu může současný PAYG systém lépe stabilizovat.

Obrázek č. 1: Věková struktura ČR znázorňuje větší podíl lidí v postproduktivním věku a zároveň méně lidí v produktivním věku než obrázek č. 2: Věková struktura ČLR. Charakteristické prvky věkové struktury obou zemí mají však v celku podobný dopad na své důchodové systémy. V ČR probíhá negativní trend nízké natality a rovněž v ČLR v důsledku politiky jednoho dítěte, kdy se stát snažil zpomalit populační růst. Nastává situace, kdy se postupně bude snižovat počet jedinců v produktivním věku, kteří přispívají do systému, a bude se zvyšovat počet jedinců v postproduktivním věku, kteří čerpají ze systému. Tento nepoměr může vyvolat řadu finančních problémů týkajících se současného PAYG důchodového systému. Fondové systémy jsou také citlivé na demografické změny, protože jedinci v produktivním věku si spoří na důchod, ale neví, jak dlouho budou z tohoto systému čerpat peníze. Z toho vyplývá, že fondový systém je citlivý na míru úmrtnosti, ale vůbec není citlivý na míru porodnosti.

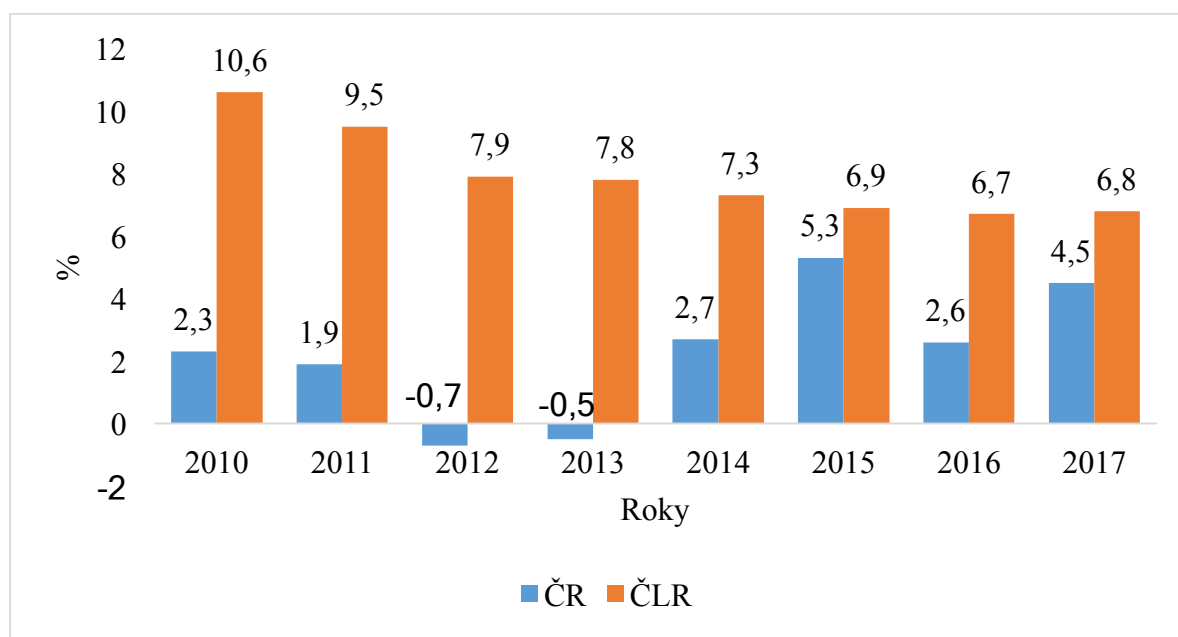
5 Ekonomický vývoj obou zemí

Demografické faktory mají vliv na ekonomickou úroveň země a na její růstovou dynamiku. Výkonnost ekonomiky je do značné míry determinována počtem práceschopných obyvatel, kteří umožňují financování důchodů. Recese či stagnace hospodářství má naopak negativní dopad na sociální zabezpečení v dané zemi.

5.1 Hrubý domácí produkt (HDP)

HDP vyjadřuje celkovou peněžní hodnotu statků a služeb nově vytvořené v daném období na určitém území (ČSÚ, 2018). Dostupná data pro obě vybrané země jsou uvedena v následujícím grafu č. 5, který ukazuje růst HDP za celý rok ČR a ČLR.

Graf č. 5: Růst HDP za celý rok ČR a ČLR [%]



Zdroj: Světová banka, 2017, vlastní zpracování

K nejvýraznějšímu propadu ČR za sledované období došlo v roce 2012 k poklesu HDP o 0,7 %, který byl největší měrou ovlivněn výdaji domácností na konečnou spotřebu (Dubská a Kamenický, 2012). K nejvýraznějšímu nárůstu HDP za posledních 5 let došlo v roce 2015, kdy HDP vzrostl o 5,3 %. Napomohly k tomu nízká cena ropy a zrychlené čerpání peněz z fondů EU ve spojení s uvolněnou měnovou a fiskální politikou (Kučera, Kamenický 2015). V následujícím roce 2016 se meziroční tempo ekonomického růstu

zpomalilo. Za celý rok 2017 růst HDP činil 4,6 %. K tomu přispěly nejvíce výdaje na domácí spotřebu a investiční aktivita (ČSÚ, 2017).

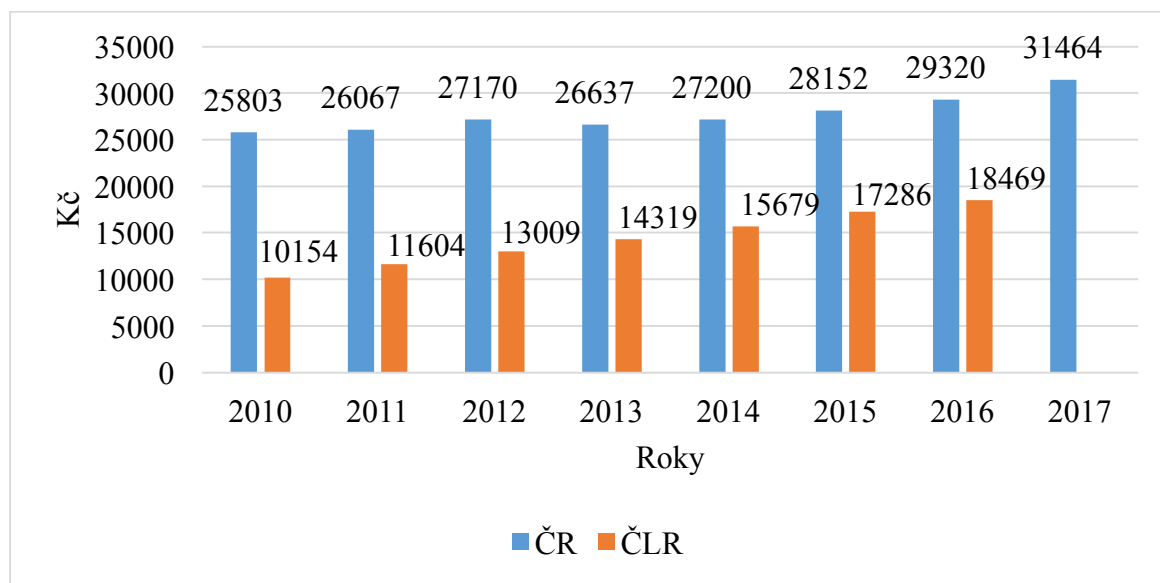
ČLR od roku 2014 představuje největší světovou ekonomiku s ohledem na absolutní hodnotu HDP. Avšak kvůli vysokému počtu obyvatel je HDP na osobu v porovnání s vyspělými zeměmi stále nízký (Světová banka, 2017). Ekonomický růst v roce 2017 zpomalil až na 6,8 %, kvůli růstu spotřebitelských výdajů, bankovních úvěrů a obchodů. Avšak díky čínským vládním investicím do staveb nových průmyslových objektů, infrastruktury a realit, došlo k vyrovnání stability ekonomického růstu (Bodeen, Fu Ting, Yu Bing 2018). Proto se HDP v roce 2017 meziročně zvýšil o 0,1 %.

5.2 Průměrná hrubá mzda

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda (dále je „průměrná mzda“) v roce 2017 na přepočtený úvazek zaměstnanců činila v ČR celkem 31 646 Kč. *„Na růst výdělků tlačily stoupající poptávka po pracovní síle a také silný hospodářský růst,“* uvádí Dalibor Holý, ředitel odboru statistiky trhu práce ČSÚ. Vývoj průměrné mzdy je znázorněn v grafu č. 6. Hospodářská aktivita v letech 2012-2013 zaznamenaná v ČR vykazuje ekonomický pokles a následný nárůst (viz graf č. 6), což se odrazilo i na průměrných mzdách. Od té doby česká ekonomika vzrostla, což vyvolalo i růst průměrné mzdy. Růst průměrné mzdy by měl vést skrze valorizaci⁶ také k růstu vyplácených penzí. Za posledních sedm let se průměrná mzda zvýšila o 5 661 Kč, to značí pouze příznivější ekonomickou situaci v ČR.

⁶ **Valorizace důchodů:** Zvyšování důchodů v %, vždy k 1. lednu. Zákon stanovuje minimum ve výši růstu cen (inlace) + 1/3 růstu reálných mezd.

Graf č. 6: Průměrná měsíční mzda ČR a urbánní ČLR v roce 2010-2017 [Kč]

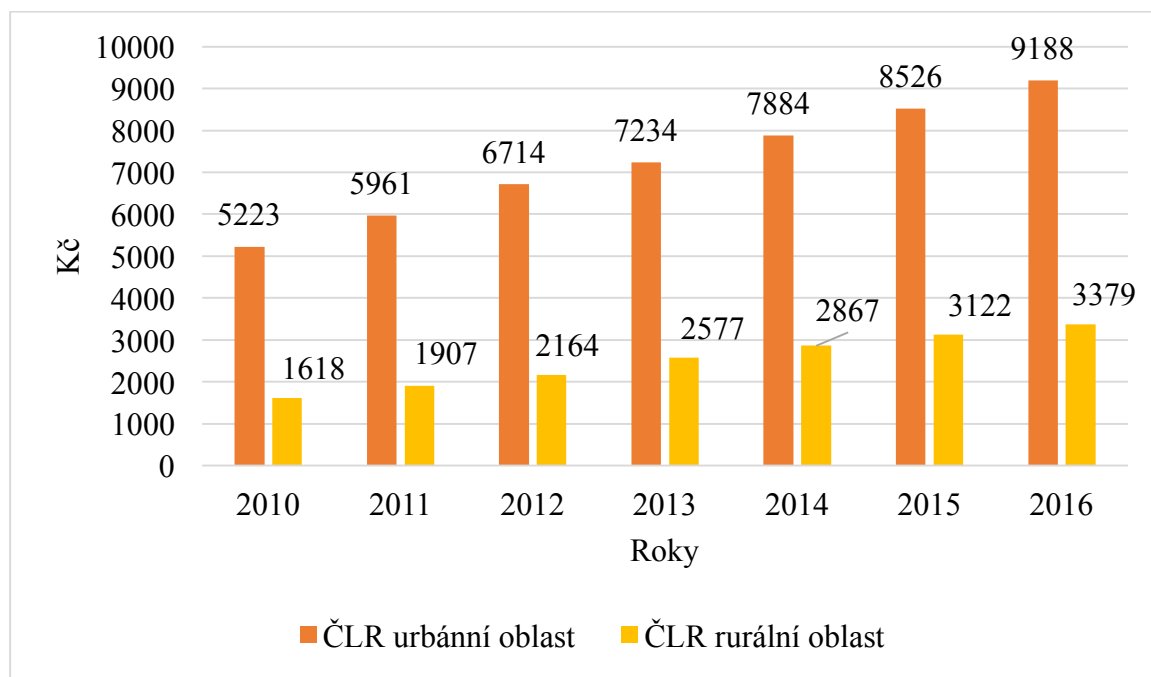


Zdroj: *Tradingeconomics, 2018, vlastní zpracování* ⁷

Pro ČLR jsou k dispozici data pro průměrné mzdy jen v urbánní části. Nejnovější data jsou z roku 2016 a roční průměrná mzda na 1 pracovníka činila 67 569 CNY, což je s průměrným kurzem v období 2010-2017 18 469 Kč měsíčně. Lze přepokládat, že s rostoucí ekonomikou v ČLR nastane zvyšování průměrných příjmů, avšak kvůli rozdílnosti v provincii jsou průměrné mzdy s porovnáním s vyspělými státy nízké. Od průměrné mzdy se pak odvíjejí důchodové dávky, které jsou díky diferencovanosti v jednotlivých provinciích v rozdílné výši. V rurálních oblastech jsou příjmy podstatně nižší než ve městech. Tuto tendenci ukazuje graf č. 7, který znázorňuje měsíční příjem na osobu v letech 2010-2016 v urbánní a rurální části ČLR.

⁷ Průměrný kurz CNY na Kč je 3,28 Kč za zvolené období 1.1.2010 až 29.12.2017 (Kurzy.cz, 2018)

Graf č. 7: Měsíční příjem na osobu v urbánních a rurálních oblastech ČLR 2010-2016 [Kč]



Zdroj: Statista, 2016 vlastní zpracování⁸

Měsíční příjmy na osobu⁹ se v urbánních a rurálních oblastech liší. Roční příjem na osobu dosáhl v urbánních oblastech ve výši 33 616 CNY, což je přibližně 9 188 Kč měsíčně. Za to v rurálních oblastech v roce 2016 činil roční příjem 12 363 CNY čili měsíčně 3 379 Kč. Údaje znázorněné v grafu č. 7 ukazují, že rozdíly v příjmech mezi venkovskými a městskými oblastmi se rozšiřují. Městské průměrné mzdy rostou rychleji než na venkově. Ve sledovaném období se celkový nárůst průměrných příjmů na osobu zvýšil o 14 507 CNY tedy o 3 965 Kč, zatímco na venkově jen o 6 444 CNY, což je o 1761 Kč.

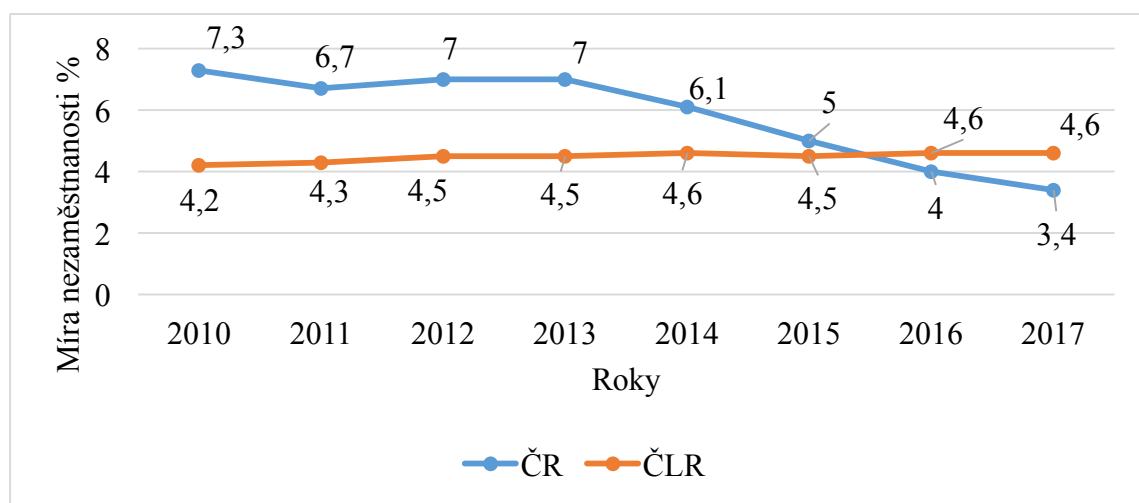
⁸ Průměrný kurz CNY na Kč je 3,28 Kč za zvolené období 1.1.2010 až 29.12.2017 (Kurzy.cz, 2018)

⁹ Příjem na osobu vyjadřuje průměrný příjem na jednoho obyvatele na daném území

5.3 Obecná míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost má vliv v důchodovém systému především na financování penzí. Čím více je nezaměstnaných osob, tím méně peněz se odvádí na důchodové zabezpečení. Jak již bylo zmíněno v teoretické části státní důchod, který je průběžně financovaný, citlivěji reaguje na změny zaměstnanosti. U fondového financování nezaměstnanost nemá žádný účinek na financování systému, ale pojištěnci přijímají nižší budoucí výnosy. Ukazatel obecné míry nezaměstnanosti znázorňuje podíl nezaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu¹⁰. Následující graf č. 8 ukazuje vývoj nezaměstnanosti v ČR a ČLR od roku 2010 do roku 2017.

Graf č. 8: Obecná míra nezaměstnanosti ČR a ČLR v letech 2010-2017 v lednu příslušného roku [%]



Zdroj: Světová banka, 2018, vlastní zpracování

Od roku 2014 míra nezaměstnanosti ČR rapidně klesala až na 3,4 % v roce 2017 díky ekonomický růstu (viz graf č. 5) převážně v průmyslových odvětví a služeb. Dalším vlivem je hospodářské napojení na rostoucí německou ekonomiku. Právě díky vazbám a vzájemné spolupráci dochází k růstu obou ekonomik a vytváření nových pracovních míst, což má za následek i snižování míry nezaměstnanosti (Česko v datech, 2018). Naopak

¹⁰ Aktivní věk obyvatel je v intervalu od 15 do 64 let včetně.

v ČLR míra nezaměstnanosti ve sledovaném období, která zahrnuje pouze registrované obyvatele měst, se drží kolem 4 %, a to navzdory zpomalování růstu čínské ekonomiky a snaze vlády snížit nadměrné kapacity v průmyslu. Tyto oficiální údaje ČLR nejsou jednoznačně spolehlivým ukazatelem podmínek na pracovním trhu. Proto je nutno brát je s rezervou, jelikož měří pouze nezaměstnanost v městských oblastech a neberou v úvahu venkovskou oblast a migrující pracovníky.

5.4 Srovnání ekonomického vývoje obou zemí

Současná ekonomika obou zemí je na vzestupu hospodářského potenciálu. Hrubý domácí produkt ČR a ČLR mají pozitivní směr. Růst ekonomiky se projevuje na blahobyt státu a jeho obyvatelstvu. Roste průměrná mzda, která se odráží na výši penzi, a tím zvyšuje možnost řádného důchodového zabezpečení. Ačkoliv je ČLR největší ekonomikou světa, v měřítku HDP na obyvatele je za ČR (Světová banka, 2016). Vysoký počet obyvatel tuto hodnotu do jistý míry vyrovnává.

Vyspělost země má vliv také na výši průměrné mzdy. ČR má oproti urbánním oblastem v ČLR skoro trojnásobně vyšší průměrnou mzdu a v rurálních oblastech desetinásobně vyšší. Bakalářská práce se již dále nezabývá paritou kupní síly¹¹ v jednotlivých zemích kvůli rozsáhlosti tématu z důvodu odlišností mezi kraji ČR a provinciemi ČLR. Životní úroveň na venkově je o mnohem nižší než v městských částech ČLR. Ve velkých městech (např. Peking, Šanghaj) se průměrná mzda pohybuje na skoro stejné úrovni jako v Praze (NBS, 2017 a ČSÚ, 2017). Avšak díky ekonomickému růstu a nízké nezaměstnanosti jednotlivých států jsou oba státy zhruba stejně způsobilé financovat důchodové systémy.

¹¹ Parita kupní síly představuje poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích (ČSÚ, 2018)

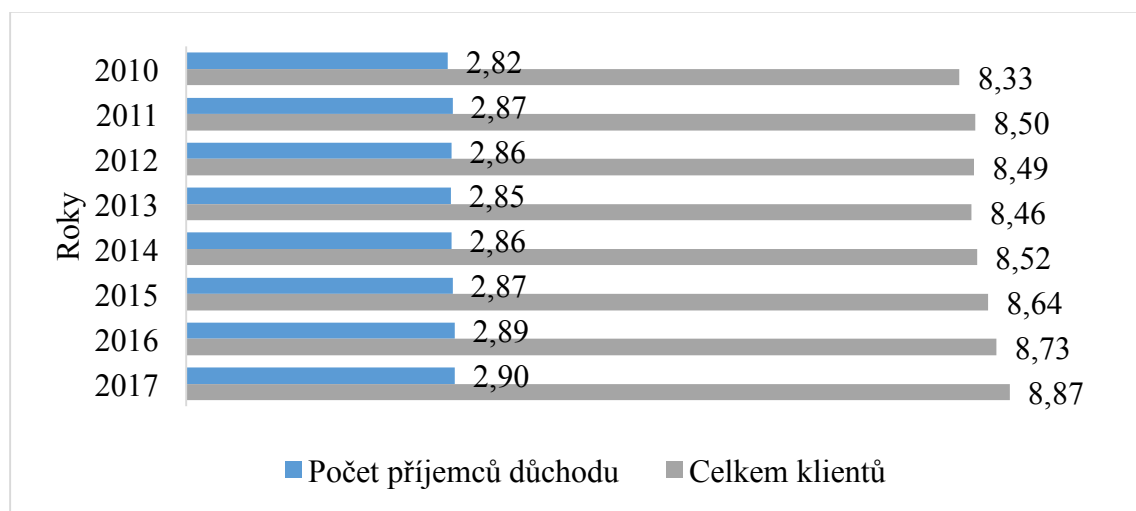
6 Státní důchodové zabezpečení obou zemí

Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, stát je zodpovědný za důchodový systém a zároveň za jeho spravování. Stát uplatňuje princip solidarity důchodového pojištění, které je vypláceno přímo ze státního rozpočtu. Účast v důchodovém systému je pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo ČR samozřejmostí. Na rozdíl od ČLR, kde státní důchodové zabezpečení není ještě celoplošně pokryté. Jeho reformování probíhá přes 20 let až do současnosti.

V ČR jde o povinný I. pilíř, který je financován na principu PAYG a dávkově definovaný důchod je vyplácen přímo ze státního rozpočtu. Důchodový systém ČLR má dva subsystémy. První UEBPI pro městské pracovníky je dvousložkový a jedná se o kombinaci PAYG a plně fondového způsobu financování. Druhým subsystémem je BPI, který je dobrovolný pro rurální a zbytek urbánního obyvatelstva. Dávky jsou dotované místními a ústředním úřadem v každé provincii.

Na I. pilíři důchodovém systému v ČR se v současnosti podílí přesně 8 871 446 osob. Je to o 134 331 více než v roce 2016, počet poplatníků tedy roste. Z toho v roce 2017 bylo 2 895 963 důchodců oproti roku 2016 o 3 494 více (viz níže graf č. 9). Počet všech klientů ve sledovaném období rostl rychleji než počet příjemců důchodu. To je pozitivním ukazatelem pro budoucí udržitelnost systému, jelikož vzroste výše příjmů z pojistného.

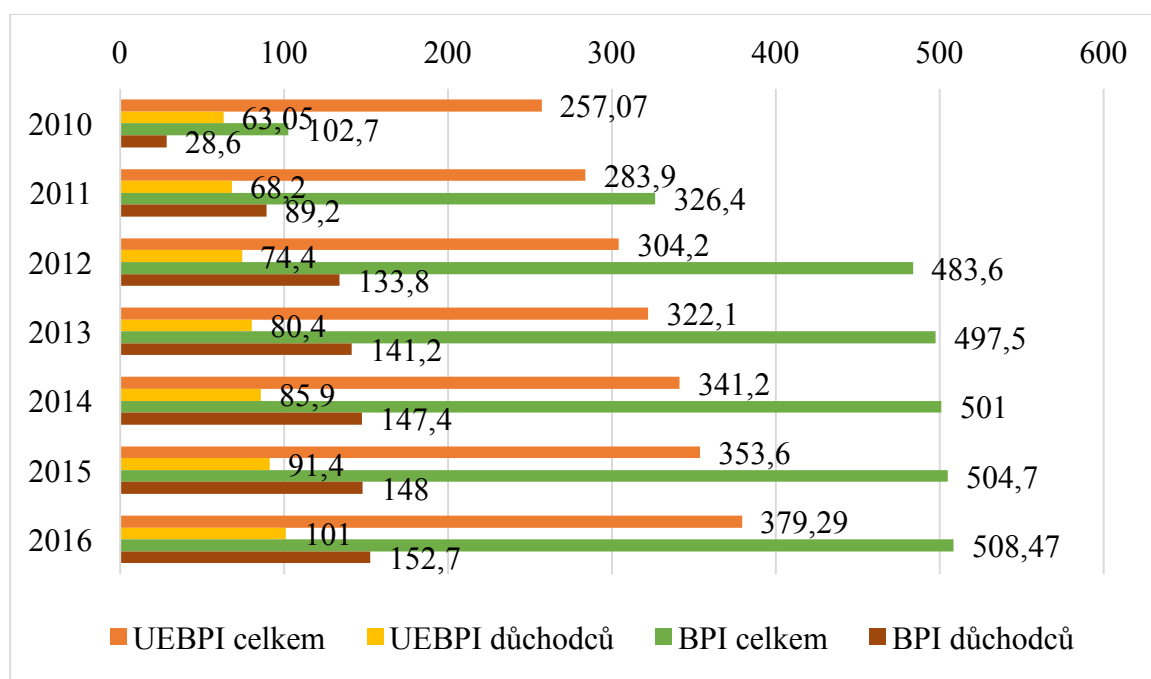
Graf č. 9: Celkový počet klientů v důchodovém zabezpečení a počet příjemců důchodu v ČR v letech 2010-2017 (v prosinci příslušného roku) [milion obyvatel]



Zdroj: ČSÚ, 2018, vlastní zpracování

Účast obyvatelstva na důchodovém zabezpečení v ČLR je odlišná pro UEBPI a BPI. V systému UEBPI (určeno pro pracovníky v městských oblastech) se podílelo 379,29 mil. populace v roce 2016, což představuje nárůst o 25,69 mil. oproti roku 2015. Z toho bylo 101 mil. důchodců pojištěno, oproti roku 2015 došlo k nárůstu o 9,62 mil. Účast obyvatel na BPI v roce 2016 byla 508,47 mil. a jedná se o 3,7 % roční nárůst. Z toho bylo vyplaceno 152,7 mil důchodců (viz graf č. 10). Celkový počet klientů podílejících se na státním důchodovém zabezpečení činil 887,7 mil.

Graf č. 10: Celkem klientů v důchodovém zabezpečení (UEBPI a BPI) a počet příjemců důchodu v ČLR v letech 2010-2017 [milion obyvatel]



Zdroj: NBS, 2018, vlastní zpracování

Od zavedení pilotního programu pro venkov v roce 2009 se venkovská část populace postupně do systému zapojovala. Největší nárůst účasti byl zaznamenán roce 2011, kdy státní rada zavedla povinné kvóty pro pokrytí venkovského systému do všech provincií do konce roku 2012 (Vilela, 2013). Z grafu č. 10 lze vypožorovat, že je více účastníků v BPI než v UEBPI, důvodem byla reforma v srpnu 2012, kdy bylo do systému zahrnuto i městské obyvatelstvo, které nebylo v UEBPI. To znázorňuje rostoucí ukazatel BPI celkových klientů v období 2010-2012.

6.1 Sazby pojistného na důchodové pojištění

Přehled sazeb pojistného na důchodové pojištění ilustruje tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Sazby pojistného na důchodové pojištění

Účastníci	ČR	ČLR – UEBPI	ČLR – BPI
Zaměstnanec	6,5 %	8 % na osobní účet	Min částka 100CNY – 2000CNY na osobní účet
Zaměstnavatel	21,5 %	20 % na průběžný fond	/
OSVČ	28 %	12 % na průběžný fond 8 % na osobní účet	Min částka 100CNY – 2000CNY na osobní účet

Zdroj: vlastní zpracování z uvedeného textu

První pilíř důchodového systému v ČR je povinný pro zaměstnance, zaměstnavatele, a OSVČ. U zaměstnanců je stanovena příspěvková sazba 6,5 % z vyměřovacího základu, zaměstnavatelé přispívají částkou 21,5 % ze zaměstnancova vyměřovacího základu a u OSVČ tvoří příspěvková sazba 28 % z vyměřovacího základu. Je možná také dobrovolná účast na důchodovém pojištění a účastnit se mohou osoby starší 18 let a jejich sazba pojistného činí také 28 % z vyměřovacího základu (ČSSZ, 2016). Pojištěnci mají v budoucnu nárok na vyplácení dávek starobního, invalidního, vdovského a vdoveckého, sirotčí důchodu, a to dle stanovených podmínek plnění.

Čínský státní důchodový systém je tvořen ze subsystému UEBPI a BPI, jak již bylo uvedeno v teoretické části. Subsystém UEBPI je povinný pro zaměstnance v městských oblastech. Ze mzdy zaměstnavatel odvádí 20 % na základní pojištění, který představuje PAYG na místní úrovni, a 8 % si odvádí sám zaměstnanec na fondový individuální účet. OSVČ odvádí 12 % lokální průměrné mzdy na základní pojištění a dalších 8 % z lokální průměrné mzdy si odvádí na osobní účet (SSA, 2017).

BPI důchodové pojištění je v rurální části státně dobrovolné a skládá se ze základního penzijního zabezpečení, který je financován průběžně ze státního rozpočtu a individuálního účtu. Stejně jako u UEBPI s rozdílem, že účastníci BPI nemusí odvádět žádnou část do průběžného systému, musí pouze splnit odvod určité částky na

individuální účet. Penze je tvořena z fixní části ve výši nejméně 70 CNY, což je 234 Kč¹², která je pro všechny stejná a z úspor na penzijním účtu, jehož výše investice musí dosahovat minimálně 100 CNY (334 Kč) (MOHRSS, 2015). Místní správy mohou přidávat dodatečné odměny podle jejich finanční situace nebo místních životních nákladů minimální částkou 30 CNY (100 Kč). Při výše 500 CNY (1670 Kč) na osobní účet, vláda přispěje částkou nejméně 60 CNY (200 Kč). Úrovně příspěvků na důchod se v jednotlivých regionech liší. Její výše je závislá na investované částce na osobní účet a fixní části v dané provincii. Spodní hranice pro přispěvatele byla stanovena na 16 let, nesmí být účastníkem UEBPI a nesmí být ve vzdělávacím systému (Cai F.et al., 2012).

6.2 Nárok na důchodové pojištění

Nárok na důchodové pojištění je dále spojen s věkem odchodu do důchodu a dobou pojištění. V ČR nárok na starobní důchod získá účastník při dosažení potřebné doby pojištění 34 let v roce 2018, případně 30 let bez náhradní doby pojištění a dosažení důchodového věku 65 let pro ročníky narozené po 1971. Pro ročníky narozené před rokem 1971 platí tabulka č. 5 v příloze. Na invalidní důchod má nárok pojištěnec pod 65 let, který je invalidní nebo invalidní následkem pracovní úrazu. Pozůstalostní důchody dělíme na vdovský a vdovecký a nárok na jejich vyplacení má pozůstalý pouze v tom případě, pokud zemřelý pobíral starobní nebo invalidní důchod, a sirotčí důchod v případě nezaopatřeného dítěte.

Nárok na výplatu důchodu ze systému UEBPI v ČLR nastává, když účastníci dosáhnou důchodového věku, který je u mužů 60 let a u žen 55 let nebo 50 let u dělnice, a nabití doby pojištění v délce 15 let. V BPI nárok na obdržení penze je spojený s podmínkou odvádění příspěvků minimálně po dobu 15 let a dosažení důchodového věku stejného jak u UEBPI systému. Také obyvatelé venkova, kteří dosáhli důchodového věku u mužů 60 let, u žen 55 let a jejich potomci přispívají do systému.

¹² Kurz 1CNY=3,34 Kč k 30.4.2018 platí i dále v podkapitole „Sazby pojistného na důchodové pojištění“

6.3 Výpočet důchodu

6.3.1 Výpočet důchodu v ČR

Důchod se skládá ze základní výměry, která je stanovena pevnou částkou 2550 Kč v roce 2017 (9 % z průměrné mzdy a mění se každoročně) a procentní výměry, která se stanoví individuálně procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění. Výpočtový základ se odvádí z vyměřovacího základu, což je průměr všech hrubých příjmů v rozhodném období¹³ pojištěnce vynásobený koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu¹⁴ za jednotlivý kalendářní rok (ČSSZ, 2017).

Vyměřovací základ by mohl vypadat takto (v případě odvodu z příjmu od roku 2010):

Vyměřovací základ = (průměrná mzda za rok 2010) x koeficient nárůstu 2010 + (průměrná mzda za rok 2011) x koeficient nárůstu 2011 + ... atd.

Dále se výpočtový základ stanoví podle individuálního vyměřovacího základu a jeho redukcí, takto pro rok 2017: do částky 12 423 Kč se započítává ze 100 % a v redukční hranici od 12 423 Kč do 112 928 Kč se započítává z 26 %. K osobnímu vyměřovacímu základu nad 112 928 Kč se již nepřihlíží. Díky redukci osobního vyměřovacího základu mají lidé s nižšími příjmy relativně vysoký státní důchod a lidé s vyššími příjmy relativně nízký státní důchod. Z toho se vypočítá procentní výměra, která se skládá z výpočtového základu vynásobeného počtem odpracovaných let a vynásobený koeficientem 1,5¹⁵. Musí činit nejméně 770 Kč měsíčně. Následně se k výsledné procentní výměře přičte základní výměra důchodu.

Koeficient pro výpočet důchodu, redukční hranice, procenta pro výpočet výpočtového základu a základní výměra důchodu se každoročně mění. Koeficienty jsou

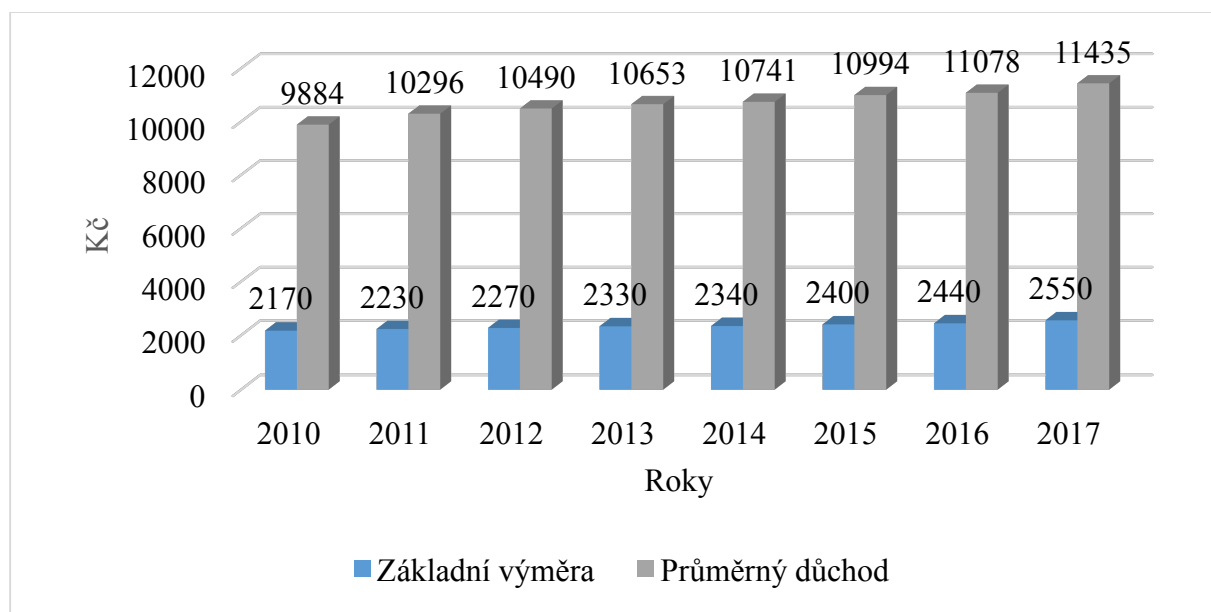
¹³ **Rozhodné období** je doba, ze které se počítají příjmy pro výpočet důchodu (od 18 let až do předcházejícího roku přiznání důchodu)

¹⁴ **Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu** se určuje za použití příslušných **všeobecných vyměřovacích základů** (stanoví vláda nařízením do 30. září následujícího kalendářního roku ve výši průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok zjištěn ČSU) a **přepočítacího koeficientu** - určuje se jako podíl průměrné měsíční mzdy za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu).

¹⁵ **Procentní výměra** starobního důchodu činí 0,9 % výpočtového základu za prvních 360 kalendářních dnů a 1,5 % výpočtového základu od 361.dne

ovlivněny i mezigenerační strukturou důchodců a přepokládaným nárůstem počtu důchodců. Následující graf ukazuje vývoj základní výměry v roce 2010-2017, která měla dopad i na výši průměrného důchodu v ČR.

Graf č. 11: Základní výměra a průměrná výše důchodu v ČR v letech 2010-2017 (v prosinci příslušného roku v Kč)



Zdroj: ČSSZ a ČSÚ, 2018, vlastní zpracování

6.3.2 Výpočet důchodu v ČLR

UEBPI subsystém se skládá ze základního důchodového pojištění a spoření na osobním účtu. Výše důchodu závisí na průměrné indexované individuální mzdě průměrné mzdy v dané provincii v uplynulém roce a na odsloužené době. Minimální důchod se obvykle pohybuje v rozmezí 40 % a 60 % průměrné měsíční mzdy v předchozím roce v závislosti na provincii (SSA, 2017).

Výše základního důchodového pojištění se vypočítá podle vzorce: $(C + C \cdot x) / 2 \cdot n \cdot 1\%$

C = průměrná měsíční mzda minulého roku v dané provincii

x = index rozdílu roční průměrné mzdy v dané provincii a pojištěnce

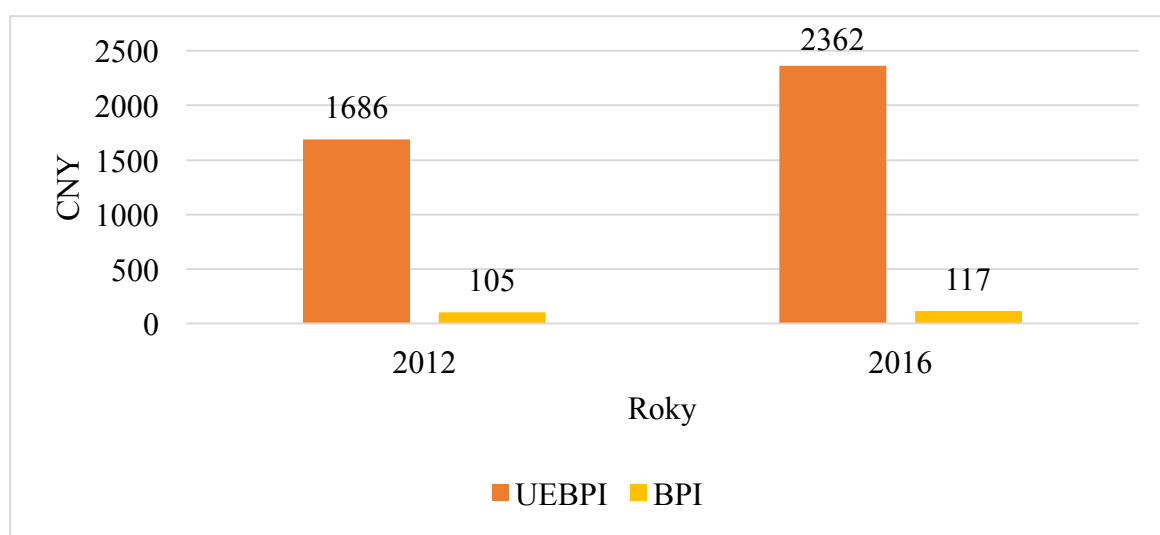
tzv. $[a_1/c_1 + a_2/c_2 + a_3/c_3 + \dots + a_n/c_n] / n$... a = roční průměrná mzda pojištěnce

n = počet let přispívající do systému až po odchodu do důchodu

Výše důchodu z osobních účtů závisí na částce, která se za dobu odvodu naspořilo. Čím více je uloženo na osobním účtu, tím vyšší částku získá pojištěnec po odchodu do důchodu. Naspořená částka je pak vydělena pro platbu důchodů na 139 měsíců při odchodu ve věku 60 let. Celkový důchod pojištěnce je součet měsíční částky z průběžného fondu a osobního účtu. Současný měsíční průměrný národní důchod je 2 362 CNY (Státní rada ČLR, 2017).

Následující graf ukazuje vývoj výši průměrného důchodu v ČLR v rozdílnosti důchodových systémů UEBPI a BPI. Výše důchodu je vázána na průměrnou mzdu, proto jsou dávky v urbánních a rurálních oblastech tak rozdílné.

Graf č. 12: Průměrný důchod v ČLR



Zdroj: Státní rada ČLR, 2017, vlastní zpracování (Data dalších let 2010-2017 nebyla k dispozici)¹⁶

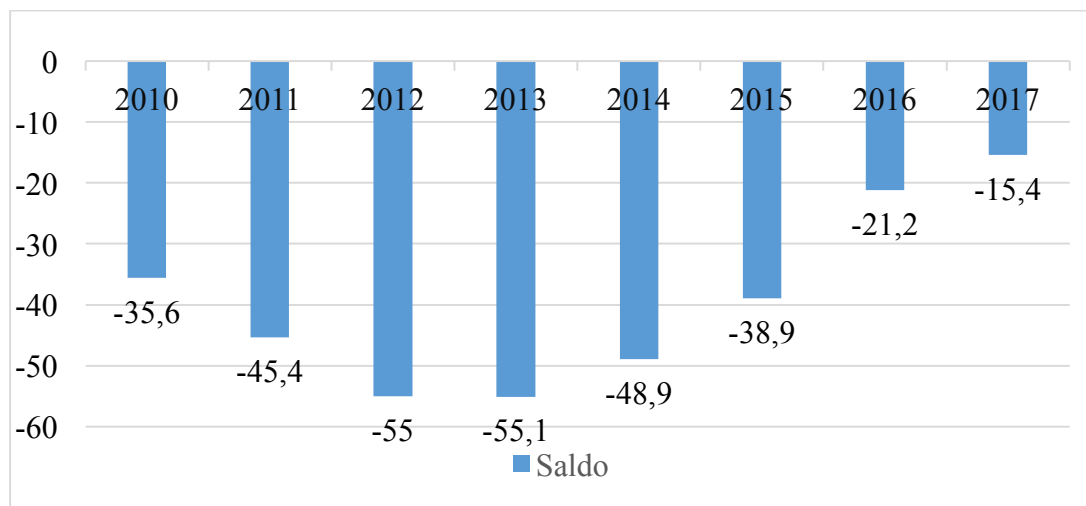
6.4 Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění

Výdaje na celkový důchodový systém v ČR představují největší výdajovou složkou státního rozpočtu. V roce 2017 tvořily částku ve výši 415,5 mld. Kč, což představuje 31,8 % státního rozpočtu. Příjmy z důchodového pojištění nestačí plně pokrývat výdaje

¹⁶ 1 CNY = 3,34 Kč k 30.4.2018

na důchody a na správní výdaje důchodové služby. Dlouhodobě je nutné je dokrývat z jiných zdrojů (MFČR, 2017). Graf č. 13 znázorňuje rozdíl příjmů a celkových výdajů důchodového systému ČR.

Graf č. 13: Vývoj salda důchodového systému ČR v letech 2010-2017



Zdroj: MFČR, 2017, vlastní zpracování

Výdaje na důchodový systém v roce 2017 přesáhly příjmy ve výši 15,4 mld. Kč. Je to nejméně za sledované období 2010-2017, jelikož příjmy I. pilíře důchodového pojištění byly poprvé za sledované období vyšší než jejich výdaje (viz. Tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění I. pilíře ČR k 31.12. (mld. Kč)

Důchodové pojištění	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Příjmy na dávky důchodového pojištění	308,5	319,5	323,3	323,8	333	352	372,9	405,3
Výdaje na dávky důchodového pojištění	337,8	359,1	372,8	373,4	376,4	385,5	389,2	404,4
Saldo	-29,3	-39,5	-49,4	-49,7	-43,4	-33,5	-16,3	0,9

Zdroj: ČSSZ, 2017, vlastní zpracování

Největší schodek důchodového účtu I. pilíře nastal v roce 2013, kdy výdaje převyšovaly příjmy o 49,7 mld. V návaznosti na zvyšující se schodky v důchodovém systému vznikl, dnes už zrušený, II. pilíř – doplňkové spoření, který měl tento negativní efekt zmírnit. Příjmy od roku 2014 pomalu dorovnávaly výdaje, a to do současné hodnoty, kdy se důchodové pojištění dostalo do přebytku 900 mil. Kč. Ekonomický růst zmírňoval výdaje na důchodové systémy, jelikož rostla ekonomická aktivita obyvatel, odvádělo se více na důchodové pojištění, čímž se zvýšily příjmy. Příjmy a výdaje do I. pilíře jsou navíc ovlivněny mezigenerační strukturou a přepokládaným nárůstem počtu důchodců, jak již bylo zmiňováno.

Příjmy do I. pilíře důchodového pojištění ČLR převyšovaly v období 2010-2017 výdaje v důchodovém účtu díky zmiňované situaci v „podkapitole 4.3: Věková struktura obyvatelstva“ ČLR, kdy je ekonomického aktivního obyvatelstva více než důchodců. Příjem fondů základního důchodového pojištění za rok 2016 činil 3 799,1 miliard CNY, což představuje nárůst oproti předchozímu roku, jehož příjmy z inkasa činily 3 219,5 miliard CNY. Roční výdaje na základní penzijní fondy činily 3 400,4 CNY, což představuje také nárůst oproti předchozímu roku. Od roku 2012 se do statistiky započítává i zapojení BPI, za což může rychlý růst výdajů a příjmů na důchodové pojištění.

Tabulka č. 3: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění ČLR (mld. CNY)

Důchodové pojištění	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy na dávky důchodového pojištění	1387,2	1800,4	2183	2473,2	2761,9	3219,5	3799,1
Výdaje na dávky důchodového pojištění	1075,5	1336,3	1671,1	1981,8	2332,5	2792,9	3400,4
Saldo	311,7	464,1	511,8	491,3	429,4	426,6	398,6

Zdroj: NBS, 2017, vlastní zpracování

6.5 Srovnání státního důchodového pojištění obou zemí

Dle kritérií důchodových systémů z teoretické části jsou srovnány tyto prvky v následující Tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Srovnání I. pilíře v ČR a ČLR

Kritérium	ČR	ČLR	
I. pilíř	Důchodové pojištění	UEBPI	BPI
Financování	PAYG	PAYG+fondové	PAYG+fondové
Typ penzijního plánu	DB	DB+DC	DC
Provozovatel	stát	Stát	stát
Účast v pilíři	povinný	povinný	dobrovolný
Typ konstrukce	Bismarckův pojistný systém	Dvousložková konstrukce	Dvousložková konstrukce

Zdroj: Vlastní zpracování

Z komparativní analýzy důchodových systémů ČR a ČLR vyplývají rozdíly mezi nimi. To bylo přepokládáno už jen z hlediska územní, ekonomické a demografické rozdílnosti. Státní důchodové pojištění v ČLR je na rozdíl od ČR odlišné pro městskou a venkovskou oblast. Struktura důchodových systémů je nastavena tak, aby korespondovala s hospodářskou aktivitou a jejím vývojem v provinciích. Důchodový systém ČR je PAYG stejně jako systém v ČLR, který je navíc zvlášť fondově financován pro osobní účty. Účast na systémech I. pilíře a UEBPI je povinná, systém BPI je dobrovolný a oba jsou státy garantované. Procentuální účast obyvatel ČLR se v posledních 6 let dorovnala míře účasti v ČR (viz grafy č. 9 a 10). To naznačuje funkčnost sociální politiky ČLR, která má za cíl zabezpečit většinovou část populace na stáří. V ČR je ovšem větší počet lidí pobírajících důchod oproti ČLR. V již zmíněné „kapitole 5. Věková struktura“ znázorňovala procentuálně více lidí v postproduktivním věku v ČR než v ČLR. Avšak důchodový věk se v zemích liší. V ČLR činí u mužů 60 let u žen 55 let, zatímco v ČR je důchodový věk zastropen 65 let pro muže i ženy.

Podle teoretického vymezení jsou dávky z I. pilíře důchodového systému ČR dávkově definované, zatímco v ČLR kvůli dvousložkové konstrukci dávkově a příspěvkově definované. Diferenciace byla následně stěžejní u sazeb pojistného, kritérií nároku na důchod a výpočtu důchodu. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v I. pilíři důchodové pojištění a I. pilíři UEBPI odvádí do systému stejnou sazbu ze mzdy. Výše důchodu se po daném způsobu výpočtu v jednotlivých zemích a typu konstrukce důchodového systému liší. Reálná výše důchodu v ČR je s porovnáním průměrných mezd nižší než v ČLR (viz grafy č. 6, 11, 12). Tzv. rozdíl mezi důchody a mzdami jsou v ČLR menší. Což i ze způsobu výpočtu důchodu naznačuje, že důchodový systém ČLR uplatňuje větší princip zásluhovosti a důchodový systém ČR uplatňuje princip solidarity.

Co se týče finanční stability I. pilířů důchodových systémů v obou zemích, ČR byla dlouhá léta v deficitu, až v roce 2017 se dostala do přebytku (viz Tabulka č. 2). Největší vliv na dorovnání schodku měl ekonomický růst. Důchodový účet I. pilíře ČLR byl v roce 2010-2016 v přebytku (viz Tabulka č. 3). Finanční udržitelnost ve sledovaném období nebyla negativně ovlivněna zapojením větší části čínské populace, která zvýšila příjmovou i výdajovou stránku důchodového rozpočtu. Důchodový systém ČLR je stále ve vývoji a v systému je již zapojena většina obyvatelstva. Do roku 2020 by systém měl pokrývat už celou populaci. Nicméně budoucí demografické změny mohou současnou stabilitu důchodového systému ohrozit, to platí i pro ČR.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala stále aktuální tematikou důchodových systémů v ČR a ČLR v letech 2010-2017. Práce si kladla za cíl zodpovědět výzkumnou otázku, zda jsou důchodové systémy výše uvedených zemí udržitelné vzhledem k jejich demografickému a ekonomickému vývoji za posledních 7 let. Nezbytnou součástí pro zodpovězení výzkumné otázky byla právě komparace důchodových systémů ČR a ČLR mezi lety 2010–2017.

Teoretická část bakalářské práce byla zaměřena na zachycení obecně základních principů fungování důchodových systémů ČR a ČLR, kdy zároveň bere v potaz pro danou zemi důležité historické a socioekonomické aspekty. Zatímco se důchodový systém ČLR v socialistické zemi stále vyvíjí, důchodový systém ČR postsocialistické země už má ucelenou podobu. Česká strana začala s důchodovými reformami o něco dříve než ČLR a zprvu se neobešly ani bez několika neúspěšných kroků. Jejím cílem bylo zapojení obyvatelstva do již zrušeného II. pilíře důchodového spoření, aby se obyvatelstvo nespolehalo jen na státní zajištění a mělo další alternativu důchodového zabezpečení. Princip fungování se podobal druhé složce individuálního účtu UEBPI, akorát účast na II. pilíři nebyl povinný. Naopak důchodový systém ČLR je v průběhu reformy, kdy se do roku 2020 vláda snaží zapojit do systému BPI veškerou populaci, která splňuje dané nároky.

I přes odlišný kontinuální historický vývoj s jinými socioekonomickými a politickými předpoklady ČR a ČLR byly nalezeny společné charakteristické znaky. V provedené analýze demografického vývoje ČR a ČLR je podstatné stárnutí obyvatelstva a nízká úhrnná plodnost, které mají negativní dopad na dlouhodobé udržení PAYG důchodových systémů. Budoucí poměr starých lidí bude převažovat nad produktivním obyvatelstvem. Aby byly důchodové systémy nadále udržitelné, je nutné provádět preventivní důchodové reformy vycházející z demografického vývoje jednotlivých států. Důchodový systém ČLR je více přizpůsoben demografickým změnám, než jak je tomu v ČR. I. pilíř důchodového systému ČLR pro městské obyvatelstvo je dvousložkový. Státem je financován průběžně a zároveň fondově z individuálních účtů. Nemusí tak dojít k velkým obavám, když ve státním průběžném systému kvůli demografickému vývoji vzniknou výkyvy mezi příjmy a výdaji. Důchodový systém ČLR je navíc zaštitěn NSSF, který provádí investiční aktivitu

rezervního fondu shromážděným vládou za účelem podpory budoucích výdajů na sociální zabezpečení. Po finanční stránce je důchodový systém ČLR také stabilnější než ČR. Nejzásadnější vliv na to měla hospodářská aktivita zemí. Zapojení větší části obyvatel do důchodového systému ČLR bylo zdařilé, i přes větší účast obyvatel nevznikla v důchodovém rozpočtu finanční nestabilita. Ekonomická situace v ČR ve sledovaném období ovlivnila rozpočtový deficit důchodového systému a následně po růstu ekonomiky (který nadále rostl) se deficit sním snižoval.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že důchodové systémy obou zemí jsou v současné době z hlediska funkčnosti stabilní. Důchodové dávky jsou vypláceny tak, jak je předepsáno zákonem, jelikož důchodový systém ČR je nedílnou součástí státního rozpočtu. Z celkových generovaných státních příjmů, pokud bude zapotřebí při nedostatku příjmů na důchodové pojištění, se doplácí na výplatu penzí. To samé platí pro ČLR s tím rozdílem, že čínské důchodové zabezpečení je zajištěno NSSF, které může být inspirací i pro českou politiku. Nedostatek příjmů důchodového pojištění na okamžité vyplacení dávek by nemusel být dotovaný státem z jiných příjmů, ale z investičního fondu založeného pro případné schodky v důchodovém rozpočtu. Nemuselo by tak docházet k rostoucímu zadlužení českého státu. V případě opětovného budoucího nárůstu výdajů nad příjmy důchodových systémů ČR může vláda zvážit rozdělení I. pilíře důchodového systému ČR inspirované I. pilířem UEBPI – transformací I. pilíře na částečné povinné financování fondovým způsobem. To by zmírnilo finanční zátěž průběžného systému, který je citlivý na demografické změny.

Na demografické změny můžou státy dále reagovat prostřednictvím parametrických úprav systému. Otázkou je, do jaké míry, neboť parametrické změny týkající se věku odchodu do důchodu, sazby pojistného atd. by měly být komplexní. Proto prvotní doporučené stanovisko pro udržitelnost důchodového systému se spíše přiklání k zavedení příznivější rodinné politiky – podpoření více obyvatel k založení rodiny, čímž dojde ke zvýšení porodnosti a zmírnění trendu stárnutí populace. Naproti tomu je vhodné podporovat a zajišťovat seniorům, kteří chtějí pracovat, pracovní příležitosti. Tím se zvýší i ekonomická aktivita obyvatelstva, která má pozitivní dopad na financování důchodového systému.

Základem pro posouzení udržitelnosti současných důchodových systémů ČR a ČLR byla analýza demografického a ekonomického vývoje. Další razantní důchodové reformy

obou zemí nejsou v současnosti zapotřebí. Hypotéza, která předpokládala budoucí finanční neudržitelnost důchodových systémů, se nepotvrdila. Ekonomická stabilita států totiž podporuje finanční udržitelnost důchodových systémů. Bohužel směr budoucího ekonomického vývoje nelze s přesností předpokládat. Je tedy obtížné hodnotit budoucí udržitelnost důchodových systémů vzhledem k tomu, že prognóza ekonomického vývoje bude vždy pouze odhadem. Je ovšem možné všimnout si jasných návodných demografických ukazatelů a podle nich průběžně pomocí sociální politiky důchodový systém stabilizovat, aby byly případné deficity na důchodovém rozpočtu co nejvíce minimalizovány.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BOISE	Základní důchodový systém pro zaměstnance (Basic Old-Age Insurance Scheme)
BOISEE	Základní důchodový systém podnikové zaměstnance (Basic Old-Age Insurance Scheme)
BOPSCS	Základní důchodový systém pro státní úředníky a vojenské zaměstnance (Basic Old-Age Pension System for Civil Servants)
BPI	Základní důchodový systém pro urbánní a rurální obyvatelstvo v ČLR (Basic pension insurance for Urban and Rural residents)
CNY	čínský juán
CPC	Komunistická strana Číny
ČLR	Čínská lidová republika
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DB	dávkově definovaný systém (Defined benefit)
DC	příspěvkově definovaný systém (Defined contribution)
KČ	koruna česká
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MOHRSS	Ministerstvo lidských zdrojů a sociálního zabezpečení v Číně (Ministry of Human resources and Social security in China)
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NBS	Čínský statistický úřad (National Bureau of Statistics of China)
NDC	Hypoteticky příspěvkově definovaný systém (Notional defined contribution)
NSSF	Národní fond sociálního zabezpečení (National Council for Social Security Fund)
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PAYG	průběžné financování (Pay as you go)
UEBPI	Urbánní státní podnikový důchodový systém v ČLR (Urban employees basic pension insurance)

SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A SCHÉMAT

Graf č. 1: Úhrnná plodnost v ČR v letech 2010-2016	19
Graf č. 2: Úhrnná plodnost ČLR v letech 2010-2015	19
Graf č. 3: Naděje na dožití mužů a žen v ČR v letech 2010–2016	20
Graf č. 4: Naděje na dožití mužů a žen v ČLR v letech 2010 a 2015	21
Graf č. 5: Změna HDP za celý rok oproti stejnému období minulého roku [%]	25
Graf č. 6: Průměrná měsíční mzda ČR a urbánní ČLR v roce 2010-2017 [Kč]	27
Graf č. 7: Měsíční příjem na osobu v urbánních a rurálních oblastech ČLR 2010-2016 [Kč]	28
Graf č. 8: Obecná míra nezaměstnanosti ČR a ČLR v letech 2010-2017 v lednu příslušného roku [%]	29
Graf č. 9: Celkový počet klientů v důchodovém zabezpečení a počet příjemců důchodu v ČR (v prosinci příslušného roku) [milion obyvatel]	31
Graf č. 10: Celkem klientů v důchodovém zabezpečení (UEBPI a BPI) a počet příjemců důchodu v ČLR [milion obyvatel]	32
Graf č. 11: Základní výměra a průměrná výše důchodu v ČR v letech 2010-2017 (v prosinci příslušného roku v Kč)	36
Graf č. 12: Průměrný důchod v ČLR	37
Graf č. 13: Vývoj salda důchodového systému ČR v letech 2010-2017	38
 Obrázek č. 1: Věková struktura ČR 2017	22
Obrázek č. 2: Věková struktura ČLR 2017	23
 Tabulka č. 1: Sazby pojistného na důchodové pojištění	33
Tabulka č. 2: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění ČR k 31.12. (mld. Kč)	38
Tabulka č. 3: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění ČLR (mld. CNY)	39
Tabulka č. 4: Srovnání I. pilíře v ČR a ČLR	40
Tabulka č. 5: Důchodový věk a) u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971 ..	52

ZDROJE

Knižní zdroje:

1. CAI, F. et al. (2012). *The Elderly and Old Age Support in Rural China: Challenges and Prospects*. Washington, D.C.: World Bank. ISBN: 978-0-8213-8685-9
2. DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ (2013). *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3880-2
3. DVOŘÁČEK, J. – SLUNČÍK, P. (2012). *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí?* 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-224-3
4. FRANCOVÁ, Hana a Aleš NOVOTNÝ (2008). *Sociální politika v základech*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-125-3.
5. KACZOR, Pavel (2015). *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Nakladatelství Oeconomica. ISBN 978-80-245-2096-4.
6. KLEPÁRNÍK, Vít, Vladimír ŠTÍPEK, Jan BITTNER a Michal PÍCL (2017), *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*, Úřad vlády ČR, Praha 1 –Malá Strana. ISBN: 978-80-7440-190-9
7. KREBS, V., et al. (2010) *Sociální politika*. 5., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN: 978-80-7357-585-4
8. LOUŽEK, Marek (2013). *Důchodová reforma*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky. ISBN 978-80-86729-92-3.
9. RYTÍŘOVÁ, Lucie (2013) *Důchodový systém v České republice*. Olomouc: ANAG, spol. s.r.o.. ISBN: 978-80-7263-821-5
10. VILELA, Andrea (2013). *Pension coverage in China*. Helpage international. ISBN 1-872590-79-9

Elektronické zdroje:

1. Asia Insurance Review, *China: enterprise annuity system needs more subscribers*, 2017 [online], [cit. 23.4.2018]. Dostupné z: <http://www3.asiainsurancereview.com/News/View-NewsLetter-Article?id=38018&Type=eDaily>
2. BBC, *Who will take care of China's elderly people?*, 2015 [online], [cit. 20.4.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/magazine-35155548>
3. BEZDĚK, Vladimír, *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky*, 2010 [online], ČNB, [cit. 10.4.2010] Dostupné z: http://www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/vp2500.pdf
4. BODEEN, Christopher, FU Ting, Yu Bing, *China Growth*, 5.3.2018 [online], APnews, [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <https://www.apnews.com/4be7ce3397904fbc6e8efe53be7e090>
5. Česko v datech, *Cesta do hlubin pracovního trhu*, 2018 [online], [cit. 20.4.2018]. Dostupné z : <http://www.ceskovdatech.cz/clanek/86-cesta-do-hlubin-pracovniho-trhu>
6. ČSSZ, *Příjmy a výdaje na sociální zabezpečení*, 2017 [online], [cit. 19.4.2018] Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/ekonomicke-ukazatele/prijmy-a-vydaje-na-socialni-zabezpeceni/>
7. ČSSZ, *Výpočet důchodu*, 2017 [online], [cit. 19.4.2018] Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/vypocet-a-vyplata-duchodu/>
8. ČSÚ, *Aktuální populační vývoj v kostce*, 2016 [online], [cit. 20.4.2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>
9. ČSÚ, *Obyvatelstvo – roční časové řady*, 5.6.2017 [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu
10. ČSÚ, *Parita kupní síly*, 2018 [online], [cit. 19.4.2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program
11. ČSÚ, *Publikace o obyvatelstvu, 2010-2017* [online], [cit. 17.4.2018]. Dostupné z: <https://bit.ly/2HBewsD>
12. ČSÚ, *Vyplacené důchody*, 2018 [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=SZB05b&sp=A&skupId=467&pvokc=&katalog=30850&z=T>

13. ČTK, *Čína ruší politiku jednoho dítěte*, 29.10.2015 [online], iRozhlas [cit. 22.4.2018].
Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cina-rusi-politiku-jednoho-ditete-rodiny-budou-mit-nove-povoleny-dve_201510291515_vkourimsky
14. DOBROVOLSKÝ, Ján.Čínský *Důchodový systém: účast rodiny zůstává stěžejní*. 16.6.2012 [online], Glosy.info, [cit. 1.4.2018]. Dostupné z: <http://glosy.info/texty/cinsky- duchodovy-system-ucast-rodiny-zustava-stezejni/>.
15. DUBSKÁ, Drahomíra a KAMENICKÝ, Jiří, *Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2012* [online], ČSÚ, [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-v-roce-2012-fuvvsphta3>
16. ISSA, *Social security coverage extension in the BRICS: A comparative study on the extension of coverage in Brazil, the Russian Federation, India, China and South Africa*, 2013 [online], Geneva, ISSA, [cit. 20.4.2018]. Dostupné z: apsredes.org/wp-content/uploads/2014/03/2-BRICS-report-final.pdf
17. JIANG JUNLU, PEI XU, *Pensions and Retirement Plans*, 2017[online], Getting the deal through, [cit. 1.18.2018]. Dostupné z: <https://gettingthedealthrough.com/area/57/jurisdiction/27/pensions-retirement-plans-2017-china/>
18. KUČERA, Lukáš a KAMENICKÝ, Jiří, *Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2015*, 24.03.2016 [online], ČSÚ, [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2015>
19. Kurzy.cz, *Historie kurzů měn*, 2018 [online], [cit. 29.4.2018]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?A=H&KM=CNY&D1=4.1.2010&D2=31.12.2017&I=10>
20. MFČR, *Reforma penzijního systému ČR 2013-2015*, 12.12.2016 [online], [cit. 27.3.2018]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/reforma-penzijniho-systemu-cr-2013-2015>
21. MFČR, *Státní rozpočet v kostce*, 2017 [online], [cit. 28.4.2018]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2017-28944>
22. MFČR, *Ukončení důchodového spoření*, 2016 [online], [cit.20.4.2018]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/ii-pilir-duchodove-sporeni#1>

23. MOHRSS, *Oznámení o dalším zdokonalování celkového systému*, 2017 [online], [cit. 1.4.2014], Dostupné z: http://www.mohrss.gov.cn/SYrlzyhshbzb/shehuibaozhang/zcwj/yanglao/201709/t20170929_278496.html
24. MOHRSS, *Oznámení o zvýšení minimálního standartu*, 2015 [online], [cit. 30.3.2018]. Dostupné z: http://www.mohrss.gov.cn/SYrlzyhshbzb/shehuibaozhang/zcwj/yanglao/201501/t20150114_148917.html
25. MPSV, *Důchodové pojištění*, 2018 [online], [cit. 27.3.2018]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3>
26. MPSV, *Hlavní změny v důchodovém pojištění schválené v roce 2017*, 2017 [online], [cit. 20.4.2018]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/31150>
27. NBS, *China statistical yearbook 2011* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2011/indexeh.htm>
28. NBS, *China statistical yearbook 2012* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2012/indexeh.htm>
29. NBS, *China statistical yearbook 2013* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2013/indexeh.htm>
30. NBS, *China statistical yearbook 2014* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2014/indexeh.htm>
31. NBS, *China statistical yearbook 2015* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2015/indexeh.htm>
32. NBS, *China statistical yearbook 2016* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2016/indexeh.htm>
33. NBS, *China statistical yearbook 2017* [online], [cit. 15.4.2018]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2017/indexeh.htm>
34. Pension Funds Online, *Country Profiles China*, 2015 [online], Wilmington plc, [cit. 2.4.2018]. Dostupné z: <http://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/china/105>
35. POPULATION PYRAMID, *Věková struktura obyvatelstva 2017* [online], [cit. 14.4.2018]. Dostupné z: <https://www.populationpyramid.net/>

36. POZEN, Robert C., *Tackling the Chinese Pension System*, 2013 [online], Brookings [cit. 17.4.2018]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/research/reforming-the-chinese-pension-system/>
37. RUDOLFOVÁ, Veronika, *Historie vývoje důchodového systému v ČR*. 2014 [online] Pracovní podklad pro Odbornou komisi pro důchodovou reformu, [cit. 27.4.2018] Dostupné z: <http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/07/V.-Rudolfov%C3%A1-Historie-v%C3%BDvoje-d%C5%AFchodov%C3%A9ho-syst%C3%A9mu-v-%C4%8CR-%C4%8Derven-2014.pdf>
38. SHNEIDER, Ondřej, *Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému*, 2012 [online], Národohospodářský ústav AV ČR, [cit. 10.4.2018] Dostupné na: http://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_07.pdf
39. Social Security Fund, *National Council for Social Security Fund*, 2016 [online], [cit. 29.4.2018]. Dostupné z: http://www.ssf.gov.cn/Eng_Introduction/201206/t20120620_5603.html
40. Statista, *Annual per capita disposable income in China*, 2016 [online], [cit. 25.4.2018]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/259451/annual-per-capita-disposable-income-of-rural-and-urban-households-in-china/>
41. Státní rad ČLR, *The average level of social security payments*, 2017 [online] [cit. 20.4.2018] Dostupné z: http://www.gov.cn/fuwu/2017-05/27/content_5197384.htm
42. Světová banka, *Fertility rate China*, 2016 [online], [cit. 14.4.2018]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=SP.DYN.TFRT.IN&country=CHN>
43. Světová banka, *GDP growth (annual %)*, 2016 [online], [cit. 14.4.2018]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.KD.ZG&country=CHN>
44. Světová banka, *Unemployment*, 2016 [online], [cit. 14.4.2018]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=CN&page=5>
45. TAO Liu & LI Sun (2016), *Pension Reform in China*, Journal of Aging & Social Policy, ISSN: 0895-9420
46. VOJÍKOVÁ, Martina, *Začíná platit důchodová reforma*, 2011 [online], Alfa 9, [cit. 27.4.2018] Dostupné z: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=468>
47. Zákon č. 427/2011 Sb., *O doplňkovém penzijním spoření*, 1.1.2018 [online], [cit. 27.3.2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-427>

PŘÍLOHY

Tabulka č. 5: Důchodový věk a) u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 - 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m

1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Zdroj: ČSSZ, 2017, <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>, [cit. 2.4.2018]

b) u pojištěnců narozených před rokem 1936

Důchodový věk u mužů činí 60 let

Důchodový věk u žen činí: 53 let, pokud vychovaly alespoň 5 dětí
54 let, pokud vychovaly alespoň 3 nebo 4 děti
55 let, pokud vychovaly alespoň 2 děti
56 let, pokud vychovaly alespoň 1 dítě
57 let